

Bæredygtighed i børnehøjde

Aktivitetskompendie

Dette aktivitetskompendium indeholder 6 aktiviteter opfundet og afprøvet af meritstuderende fra VIA University College Ikast som en del af samskabelsesprojektet Bæredygtighed i børnehøjde. Aktiviteterne er en del af de studerendes modul 5 på merituddannelsen i Pædagogik og blev afviklet i foråret 2025.

For mere information om projektet kontakt Heidi Stensman Pugh, lektor VIA Pædagoguddannelsen Ikast på hepu@via.dk eller projektleder for projektet Bæredygtighed i børnehøjde, Julia Saksjær Petersen på jspe@silkeborg.dk.

Du kan bestille magasinet Bæredygtighed i Børnehøjde ved at skrive til affald@silkeborg.dk

Indhold

1 - Små hænder, store forandring	3
Bilag 2: Akvarie	10
Bilag 3 - Pindedyr	11
Bilag 4 - Plakater	16
Bilag 5 - Kredsløb	20
Bilag 6 - Sange.....	21
Bilag 7 - Tegninger	25
Bilag 8 - Kompost i stor skala	32
2 - Naturens skattekasse – Udeliv med de mindste	34
Bilag 1 - Sangen.....	41
Bilag 2 - Postbeskrivelser.....	42
Bilag 3 - Medaljer.....	47
3 - Kong Skralds Kister – Bæredygtighed i børnehøjde	48
Bilag 1 – Kong Skralds slot – et eventyr om genbrug, fantasi og fællesskab	56
4 - Lyngbussen – Byg en bæredygtig bus med børnene	59
5 - Insektbørnehaven - en bæredygtig rejse med insekter og børn	64
Bilag 1 – Idéudvikling og idékuffert.....	69
Bilag 2 - Arbejdsproces	70
6 - Genanvendelsesværksted – Skab, reparér og leg med genbrug	71
Bilag 1 – Fotos og arbejdsskitse	76

1 - Små hænder, store forandring

- Kompostering i børnehøjde

Af Tenna Guldberg, Lizette Stein Christensen, Anne-Kathrine Kyhl Pedersen og Irini Papageorgiou Veiler

Beskrivelse af aktiviteten

Hvad vil vi gerne?

Arbejde med "kompostering i børnehøjde".

Hvorfor vil vi det?

Grundlæggende kunne vi se muligheder for at give børn en fornemmelse for genbrug og bæredygtighed, i en tidlig alder (dagtilbud) og at det på sigt kunne gavne naboskabet til institutionen samt relationer til forældre. En kompost i stor størrelse kunne med tiden give en spand god kompostjord til de nærtliggende beboere og til børnenes familier. Måske denne gode relation kunne bibringe andre muligheder for samskabelse.

Hvordan vil vi gøre det?

Vi har valgt at lave en kompost i lille skala (bilag 2), så de vuggestuebørn vi skal lave projektet med stille og roligt, bliver introduceret til begrebet "kompostering".

Vi laver et akvarie om til en kompost, så det kan tages med indenfor. På den måde kan børnene løbende følge med i hvad der sker i komposten. Det giver det pædagogiske personale mulighed for at sætte fokus på emnet i små børnefællesskaber.

Vi er opmærksomme på, at det kan komme til at lugte en del. Institutionen har derfor mulighed for at placere projektet i et af deres ude-områder - hvis det skulle blive nødvendigt. På vores genbesøg kunne vi dog konstatere, at det ikke gav lugtgener indendørs.

Vi vil skabe en kompostering, hvor børnene bedre kan følge med, ved at fylde almindeligt jord, kompostjord, regnorme, kompostorme, bænkebidere og snegle ned i akvariet, der vil stå i et fællesområde i vuggestuen. Her vil de kunne lægge madaffald, haveaffald eller lign. ned og følge med i processen.

Vi vil beklæde siderne på akvariet med noget mørkt, så ormene får ro til at leve og arbejde i jorden. Og måske er vi heldige at få lov til at se ormenes gange når/hvis vi fjerner de mørke sider.

For at gøre det mere relaterbart for børnene, har vi valgt at give dyrene i komposten navne.

- Sneglen Sonja
- Regnormen Rikke
- Kompostormen Kalle
- Bænkebidere Bjarne

De 4 dyr er tegnet og de vil blive medbragt udklippet, lamineret og monteret på pinde (bilag 3). Vi vil lave forskellige plakater med oversigt over, hvad de enkelte dyr spiser, og hvad de bidrager med i komposten (bilag 4). Dette for at gøre det mere visuelt for børnene, så det er nemmere for dem at forholde sig til og forstå. Derudover vil vi tegne en meget simpel kredsløbsplakat, der vil vise kompostforløbet i børnehøjde (bilag 5)

Vi vil tage børnene med i processen, ved at få dem til at hjælpe med at finde nogle af dyrene på legepladsen. Her tænker vi snegle, regnorme og bænkebidere. På den måde vil de være med i processen om at skabe en kompost. Kompostormene medbringer vi selv samt lidt færdiglavet kompostjord, som vi vil hente på genbrugspladsen.

Da vi ved at institutionen har stor fokus på kommunikation og sprog, har vi også valgt at tage en sang eller en rim-og-remse med på hvert af de 4 dyr (bilag 6)

Vi har valgt at bruge følgende ord i formidlingen, for på den måde at give børnene nye ord til deres ordforråd. Derved arbejdes der også med sprog.

- Kompost
- Kompostorm
- Regnorm

Vi ved at sandsynligheden for, at de kender en regnorm, er stor. Så vi vil gerne have fokus på at forklare dem, at der er forskel på en kompostorm og en regnorm.

Vi har tegnet alle illustrationerne selv og disse går igennem på al vores materiale. På denne måde får børnene gentaget og gænsket alle dyr og ting visuelt (bilag 7).

Under punktet "Gode råd" vil vi forklare, hvordan man kan lave projektet i stort format på legepladsen, som var institutionens ønske fra start.

Læreplanstemaer

Alsidig personlig udvikling:

Vi vil gerne have, at børnene hjælper til med at finde de dyr, som skal bruges i komposten. Derfor har vi lavet pindedyr og givet dem navne. Ved at præsentere dyrene på denne måde, håber vi på at fange børnenes engagement og gå på mod til at deltage i projektet med at lede efter dyrene og at børnene tør tage dem op i deres hænder.

Ved at børnene skal hjælpe med at finde dyr, styrker vi eks. barnets kreativitet, nysgerrighed, deltagelse og selvstændighed.

Natur, udeliv og science:

Ved at tage børnene med i naturen og finde dyr, giver det pædagogerne rig mulighed for at tale med børnene om dyrene. Dette kan være hvad de spiser, hvor de bor og hvad de gør for naturen. På denne måde bliver det en naturlig del for børnene, at man skal passe på jorden, dyrene og naturen. I naturen har børnene mulighed for at gøre sig erfaringer samt udvikle forståelse for den.

Når komposten skal stikkes/vendes kan det gøres til en pædagogisk aktivitet. Giv børnene forstørrelsesglas og lad dem undersøge, hvad der sker i komposten og hvilke dyr de kan finde.

Man kan lave eksperimenter med hvor længe det tager for eksempelvis et æbleskrog, en æggeskal, og en bananskræl at blive nedbrudt.

Kommunikation og sprog:

Under vores arbejde med kompostering havde vi medtaget sange, rim og remser samt samtaleplakater. Man kan inddrage de materialer og lave forskellige fokusord og lave et mål for hvilke ord man ønsker, bliver implementeret i børnenes sprog.

Institutionen kan finde bøger om kompostering på biblioteket og på den måde kan man stille spørgsmål og snakke med børnene om, hvad der sker under en komposteringsproces.

Kultur, æstetik og fællesskab:

Her kan man arbejde med den kulturelle del af bæredygtighed, samt gøre det til en del af børnenes DNA at tænke bæredygtigt. Hvordan udnytter vi de ressourcer vi har til rådighed – fx at madaffald kan blive til kompostjord.

Give børnene et fællesskab omkring at omdanne grønt og madaffald til en brugbar ressource i institutionen. På den måde får man startet tanker om, hvordan man kan give skrald nyt liv – også i andre sammenhæng.

Krop, sanser og bevægelse:

Børnene bruger deres taktile sanser ved at røre de forskellige dyr og grave efter dem i jorden.

Under krop og bevægelse kan børnene lege de forskellige dyr, hvordan de bevæger sig og børnene kan efterligne dyrenes bevægelser. Man kan bygge en hule af grene og hvad man ellers kan finde på legepladsen og lege det er en kompost. Her kan børnene lege, at de er dyr som bor i komposten.

Social udvikling:

Gør det til en leg, når børnene skal finde dyrene. Det er ikke sikkert, at børnene er enige om, hvor man skal lede efter dyrene henne, her kan man øve børnene i at indgå et kompromis og samarbejde.

Børn udvikler empati og sociale færdigheder gennem relationer til andre og derfor bør læringsmiljøet fremme mulighederne for at skabe forbindelser.

Materialeliste

Hvilke fysiske materialer brugte vi til aktiviteten?

- Et akvarie med glaslåg
- En spand færdig kompost med kompostorme, hentet gratis på genbrugsstationen
- En planteskovl
- Brunt karton
- "lærer-tyggegummi"
- "folie-afdækning"
- Lamineringsark og -maskine
- Farveblyanter og kreative fingre
- Computer, printer og kopimaskine
- Regnorme, bænkebidere, snegle

Alternative materialer, der kan bruges:

- En farvet klodskasse med låg af et spækbræt:

I stedet for et akvarie af glas kan man bruge en klodskasse i farvet plastik. Her kan man skære et hul i siden og i hullet placeres et stykke gennemsigtigt plastikstykke / plexiglas eller køre en lamineringslomme igennem maskinen, så den bliver hård. Der vil således være mørkt i kassen og samtidig være et "kig-hul" til at observere processen i komposten. Siden med plaststykket skal kunne dækkes til af et stykke mørkt stof eller karton, når der ikke observeres.

- En kasse af pallerammer på legepladsen:

Hvis man ikke ønsker komposten indenfor i institutionen, kan man lave en kompostkasse udenfor bygget af pallerammer. Ideen med at kigge ind til processen kan ske ved at udskifte en af siderne med et stykke plexiglas. Denne side skal kunne tildækkes. Her kunne evt. bruges det fraskåret træ fra pallerammerne – blot samlet til en hel side.

Vil man lave denne løsning, skal man være obs på den korte levetid af palleramme-træet, der vil være på ca. 3 år.

Hvor har vi fundet inspiration til aktiviteten?

- <https://ormeposten.dk/>
- <https://www.silkeborgforsyning.dk/genbrug-og-affald/genbrugspladser/kompost-og-jordforbedring>
- <https://www.silkeborgforsyning.dk/genbrug-og-affald/genbrugsbutik>
- <https://www.herningbib.dk/>

Erfaringer med aktiviteten

Hvordan blev aktiviteten modtaget?

Børnene var til start meget interesseret i de pindedyr, vi havde med af Kompostormen Kalle, Sneglen Sonja, Regnormen Rikke og Bænkebideren Bjarne. De ville gerne hen at hilse på dem og klappe lidt på figurerne.

De forstod ikke rigtigt historien med at vi skulle finde venner til Kompostormen Kalle, men da de fik deres insektglas, var de klar på at gå på opdagelse i skoven for at finde dyrene.

Børnene var meget opmærksomme på at få de fundne dyr ned i deres insektglas. De var undersøgende, ville gerne kigge ned til dem og passede på dem i den forstand, at de holdt styr på deres glas.

Det var en spændende proces for børnene, da dyrene skulle ned i akvariet. De hjalp med at skovle kompostjorden ned, og var ret interesseret, når vi fandt og kunne se Kompostormen Kalle. De var efterfølgende opmærksomme på at kigge og observere på dyrene.

Vuggestuebørnene havde ingen forståelse for selve fænomenet "kompostering" og heller ikke selve komposteringsprocessen, men med det udleverede materiale (bilag 3-7) er det noget institutionen kan have fokus på og arbejde videre med hele året rundt. Her tænker vi i små børnefællesskaber.

Materialet kan også bruges til ældre børn eks. børnehavebørn, hvor der måske vil være en bedre forståelse hos dem taget deres alder i betragtning. Der var også flere børnehavebørn, der var meget interesseret i det vi lavede.

Projektet passede fint til de 4 børn, der var med. Ligeledes passede det fint, at der var 2 pædagogisk personale med, da de var kendt blandt børnene, og kunne være med til at guide dem. Især fordi det var vuggestuebørn.

Var det ældre børn fra eks. en børnehave, kunne vi godt have lavet projektet med flere deltagende børn til det samme antal deltagende pædagogisk personale.

Gode råd til andre, der vil lave aktiviteten

Det vil være en god ide at sætte mere tid af til aktiviteten, så der var mulighed for flere gentagelser, hvilket på sigt vil styrke børnenes interesse og engagement i komposteringen.

Med mere tid sammen med børnene, vil man være i stand til at facilitere børnesange og insekt-bevægelser.

At lave en kompostbeholder af genbrugstræ er både miljøvenligt og økonomisk. Man kan genbruge pallerammer, gamle planker, paller eller andet træ, man har til rådighed eller evt. kan finde på den lokale genbrugsstation.

Det kan også være at, der i forældregruppen er nogle, der har mulighed for at skaffe brugbare materialer. Kompostbeholderens levetid er afhængig af, hvilke materialer man vælger at bygge af.

Det er vigtigt, at man først gør sig tanker om, hvor stor en beholder man ønsker og hvor den placeres. Kompostbeholderen er bedst placeret et sted med skygge for at sikre den rette fugtighed i komposten, og god ventilering, for at sikre den optimale komposteringsproces.

Det bedste tidspunkt at starte kompostprojektet vil være tidligt forår.

Fremgangsmåde

1. Vælg træ:

Genbrugstræ fra paller, planker eller andet passende træværk. Undgå trykimprægneret træ, hvis man ønsker en økologisk kompost. Anvendes der alligevel trykimprægneret træ, for at give beholderen en længere holdbarhed, kan man med fordel lade træet ligge i vind og vejr i tre måneder, så de forskellige gasarter har mulighed for at dampe ud af træet.

2. Udformning (bilag 8):

Lav en beholder med god ventilation og plads til at kompostere. En beholder med flere rum kan være praktisk. En god størrelse på de enkelte rum er 1 kubikmeter (1x1x1 meter). Lav forsiden med dobbeltlister som brædderne kan glide ned imellem. På den måde kan forsiden hurtigt og nemt fjernes, når man skal vende komposten eller bruge den komposterede jord. Det kan være en god ide at lave et låg på komposten for at holde på fugten. På siderne kan man save huller ud og montere fx plexiglas på indersiden. Det afsavede træ laves til låger, så man får et vindue ind i komposten. Her kan børn og voksne se hvad der sker i komposten. Nu er kompostbeholderen ikke længere "bare" en kompost, men også et læringsrum på legepladsen.

3. Bund:

Der er en god ide at lægge eksempelvis hønsenet i bunden af beholderen for at forhindre rotter i at komme ind. Man kan også lægge sten i bunden, men undgå fliser, da det er vigtigt at overskydende væske kan sive ud af beholderen og ned i jorden så komposten ikke bliver for våd.

4. Placering:

Placer beholderen et passende sted, gerne på et område med god luftcirkulation og skygge. Vær opmærksom på at en kompost godt kan lugte på en varm sommerdag. Så den skal måske ikke placeres tæt på steder, hvor der ofte indtages madpakker.

5. Kompostering:

Ved opstart lægges først et lag grene og kviste i bunden, derefter grønt og brunt haveaffald og køkkenaffald lagvist. Når komposten er i brug, er det vigtigt, at man ikke får lavet kompakte lag af f.eks. visne blade eller græsafklip, da det kan "kvæle" komposten. Det skal i stedet blandes med andet haveaffald eller vendes ned i kompostbeholderen.

6. Vedligeholdelse:

Sørg for at komposten er fugtig, men ikke våd, og vend den med jævne mellemrum. Tilføj løbende grønt og brunt materiale. Har man mere end et rum kan man vende stakken videre i næste rum.

Kildeliste

- Titel: Kompost, Naturlig næring til haven, forfatter: Clare Foster
- Titel: Håndbog om Kompost (Piece), ophav: Kortgruppen A/S
- Titel: Smådyr i kompostbunken, En verden af smådyr, forfatter: Sarah Ridley
- [Lav din egen super-kompost: Få opskriften på den bedste kompost her](#)
- [Kompostering i byen eller den lille have](#)
- [Byg en kompost med vindue | Grønne Spirer](#)

Bilag

- Bilag 2: Akvarie, nedskalering af projekt
- Bilag 3: Pindedyr
- Bilag 4: Info plakater
- Bilag 5: Kredsløb
- Bilag 6: Sange, rim-og-remser
- Bilag 7: Illustrationer
- Bilag 8: Kompost i stor skala

Bilag 2: Akvarie

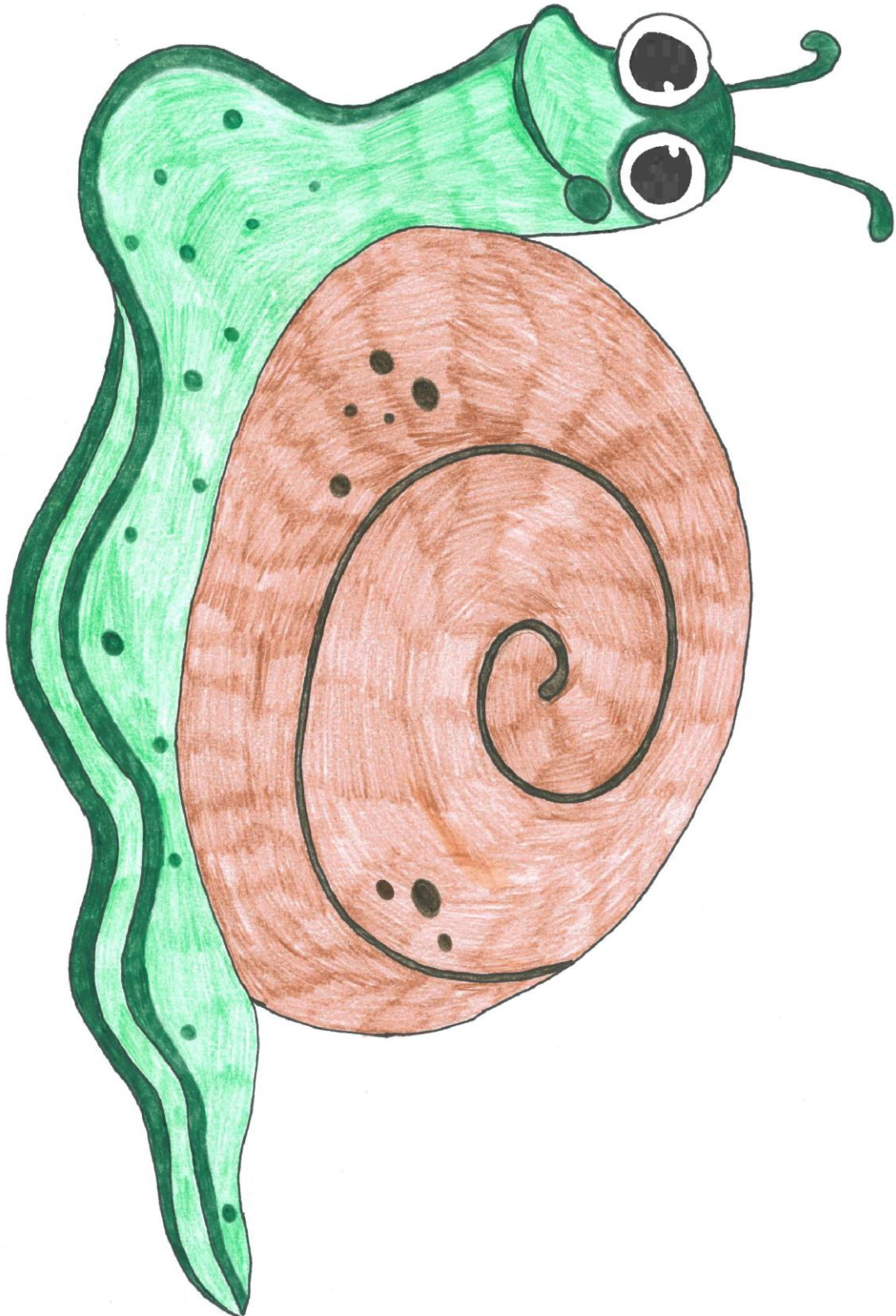

Bilag 3 - Pindedyr

Bilag 4 - Plakater

Bænkebideren Bjarne

Hvad spiser jeg?

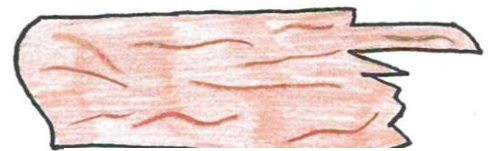
Svampe

Gammel frugt og grønt

Hvad er mit arbejde?

- Det er at spise

Træstykker/træstubbe

Kompostormen Kalle

Hvad spiser jeg?

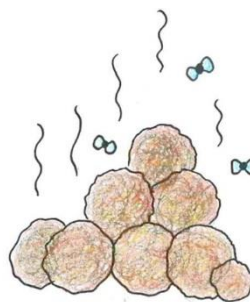
Køkkenaffald

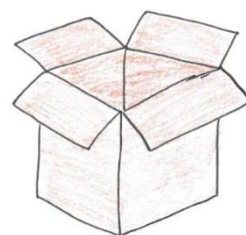
Haveaffald

Hvad er mit arbejde?

- Gør at komposteringen går hurtigere, og giver en næringsrig jord, der kan bruges som gødning

Husdyrgødning

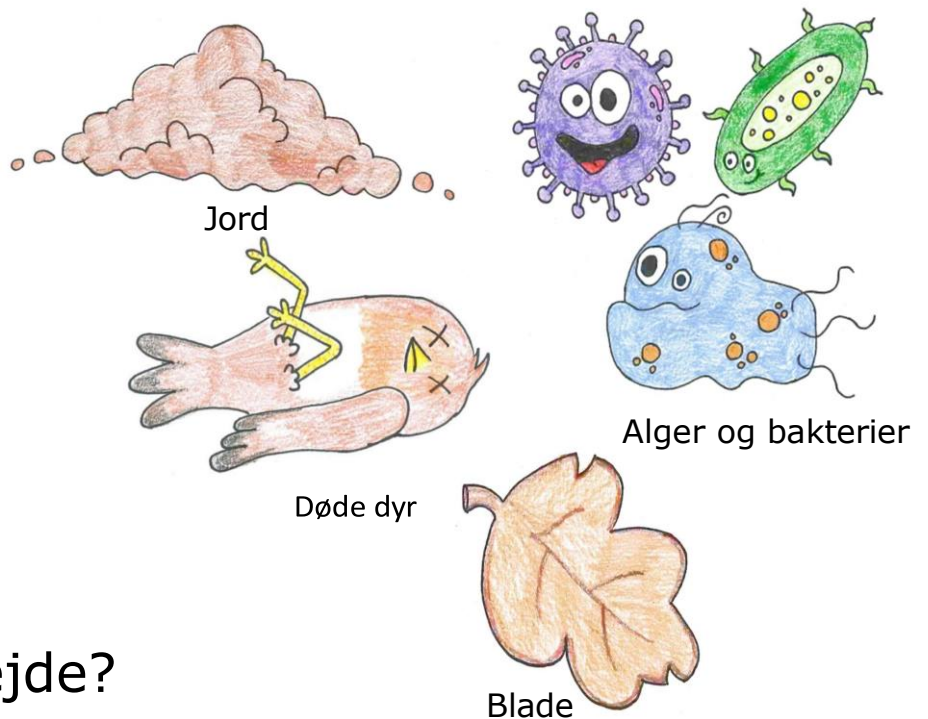

Pap

Regnormen Rikke

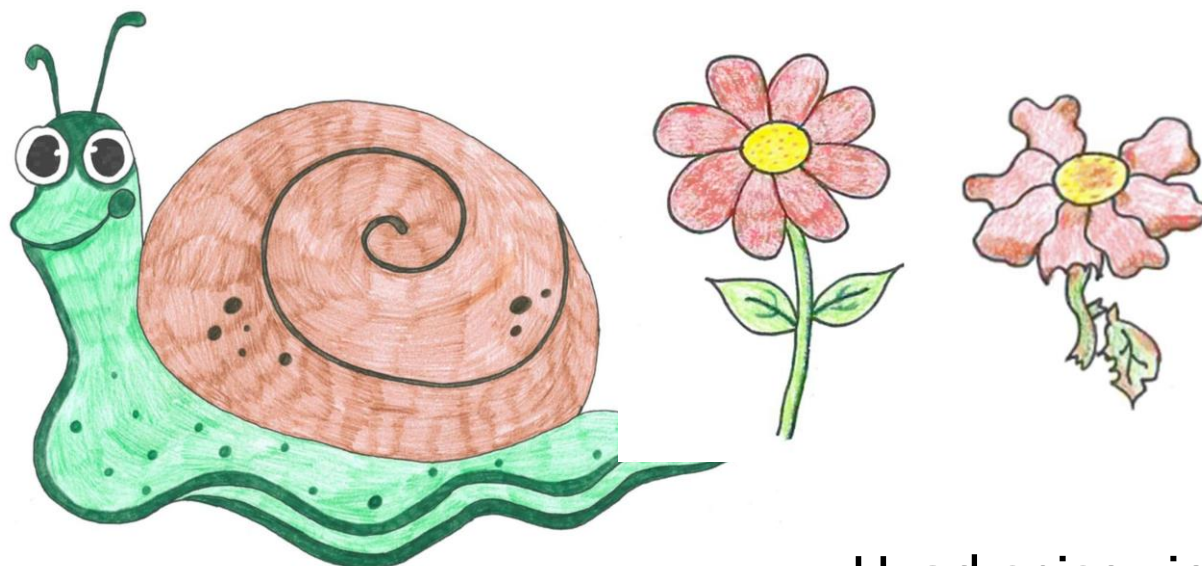
Hvad spiser jeg?

Hvad er mit arbejde?

- Er at vende jorden i komposten, så der kommer luft rundt

Sneglen Sonja

Hvad spiser jeg?

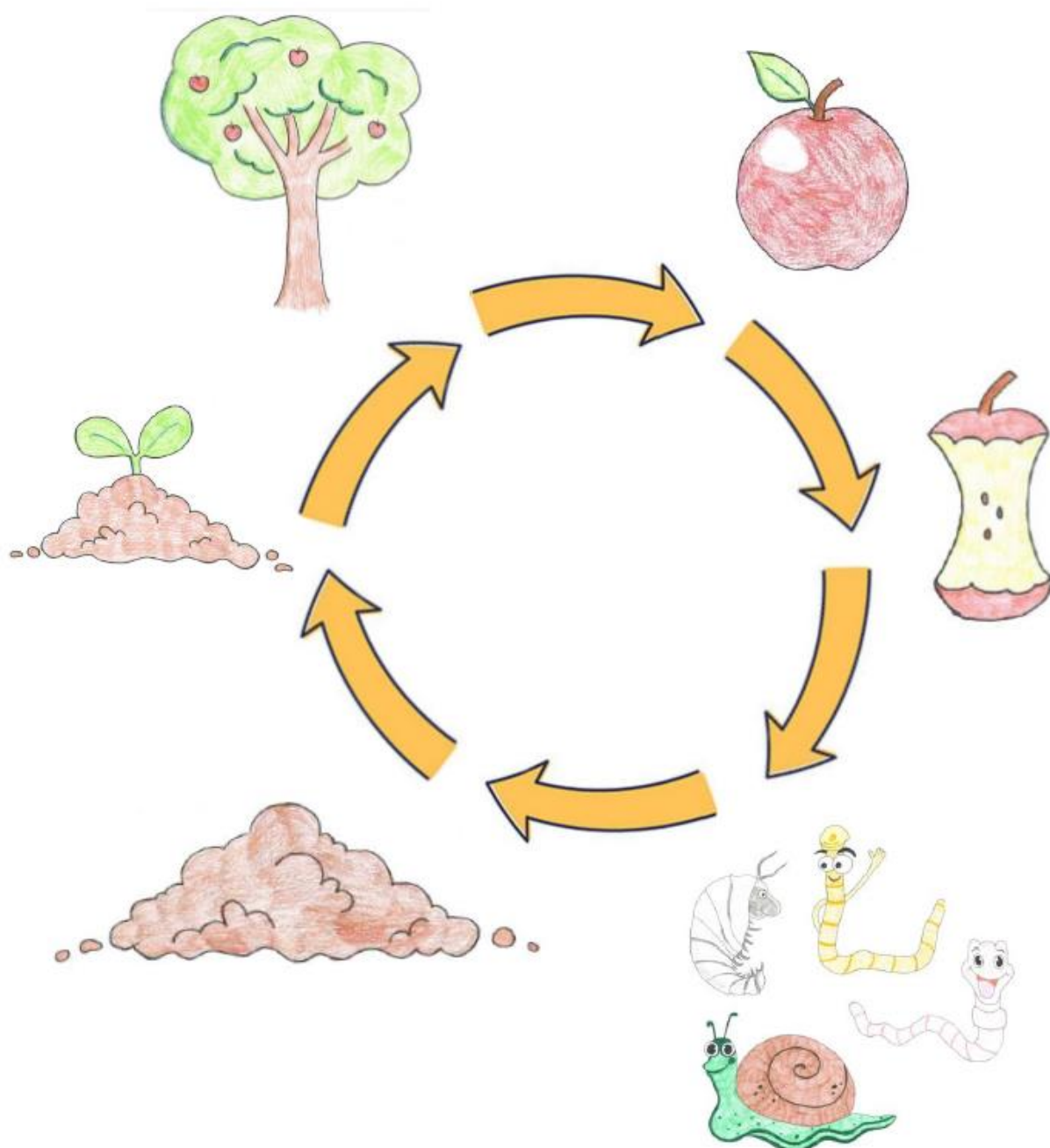
Døde og friske planter

Hvad er mit arbejde?

- Jeg er ikke kræsen og kan spise alt i komposten. Mine lorte er lækker mad for planter

Bilag 5 - Kredsløb

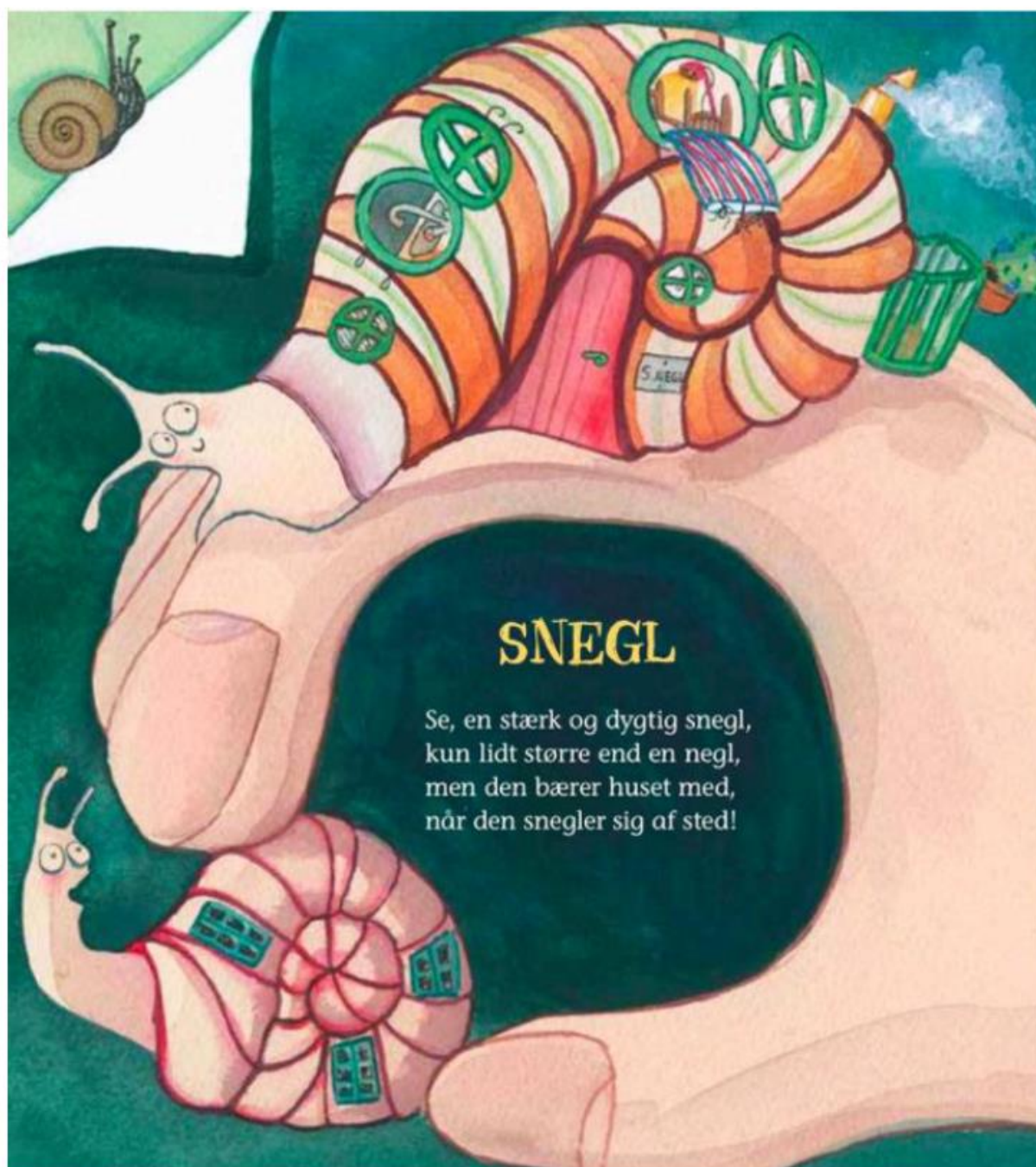
KOMPOSTENS KREDSLØB

Bilag 6 - Sange

Kilde: Rim og remse - Lotte Salling

Kilde: Rim og remse – Lotte Salling

Melodi: Mester Jacob

Kalle Kompostorm, Kalle Kompostorm

Hvor er du, hvor er du

Er du her i jorden, Er du her i jorden

Kom nu frem, kom nu frem.

Jeg vil grave, jeg vil grave

Med min skovl, med min skovl

Holde den i hånden, holde den i hånden

Mon jeg tør, mon jeg tør.

I Komposten, i komposten

Spiser den, spiser den

Æbleskrog og blade, æbleskrog og blade

Blir' til muld, blir' til muld

I min have, i min have

Må den bo, må den bo

Men når fuglen kommer, men når fuglen kommer

Skynd dig væk, skynd dig væk

Kalle Kompostorm, Kalle Kompostorm

Hvad gør du, hvad gør du

Passer godt på jorden, passer godt på jorden

Tak for det, tak for det.

Kilde: Kreativgirliv

Melodi:
Bjørnen sover / Lille Lise

Ormen kryber,
ormen kryber
langsomt rundt og rundt.
Men når fuglen kommer,
men når fuglen kommer,
men når fuglen kommer
er den væk på et sekund!

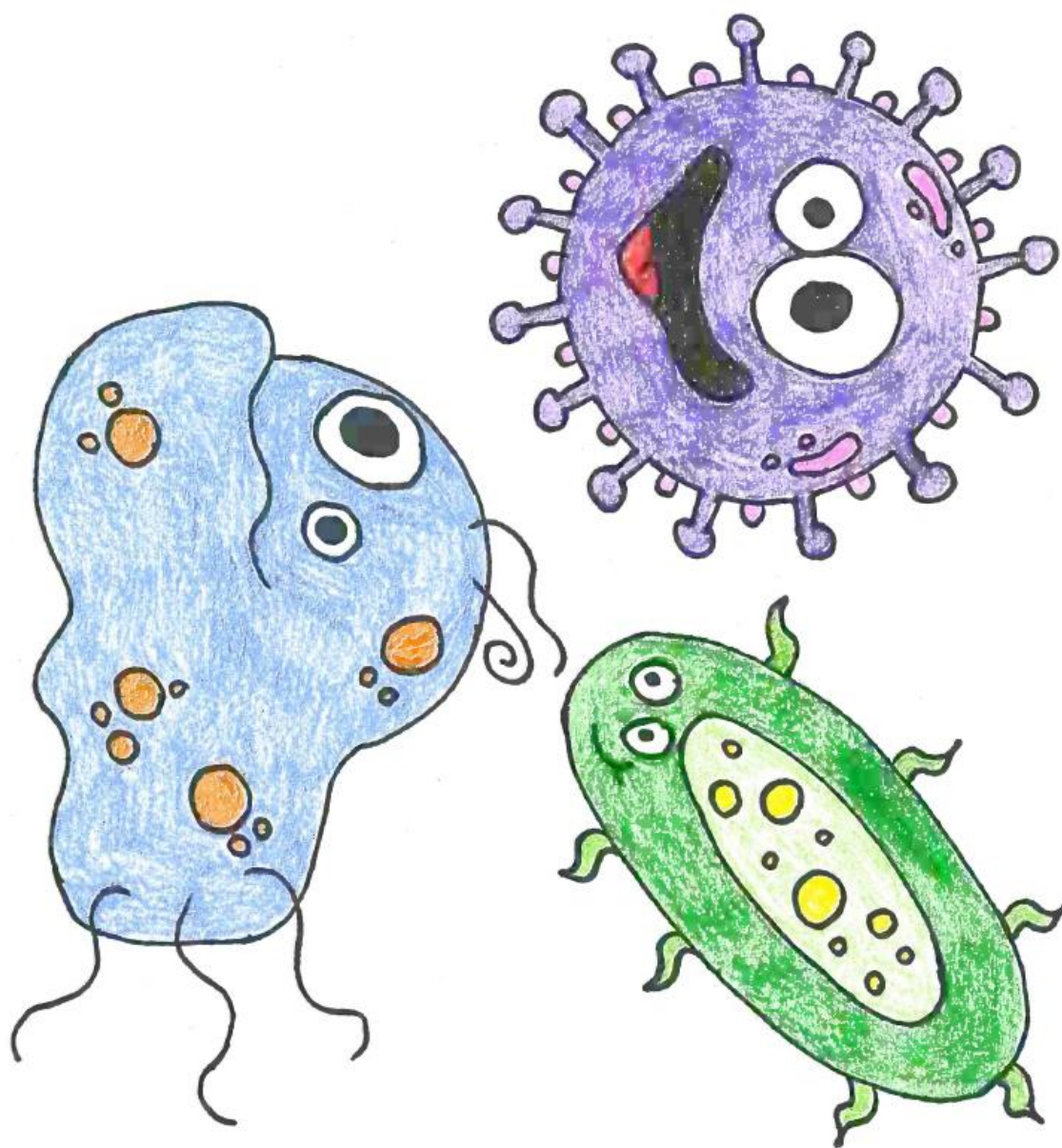

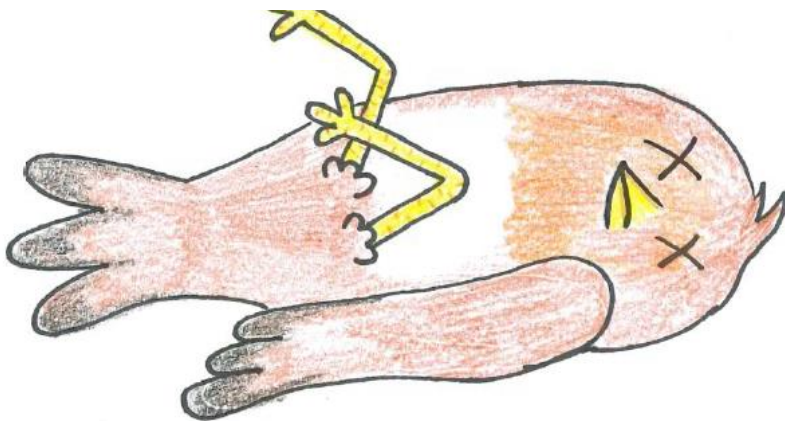
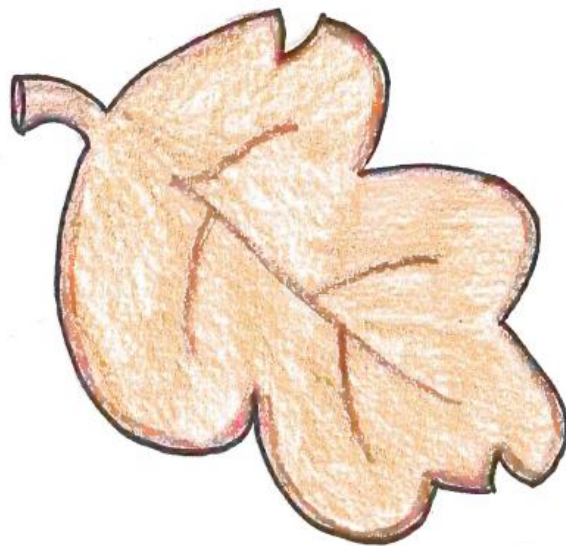
Bevægelser:
*fingren ormer sig af sted.
Motsatte hånd (eller den
voksnes hånd) kommer
"flyvende", og ormen
gemmer sig.*

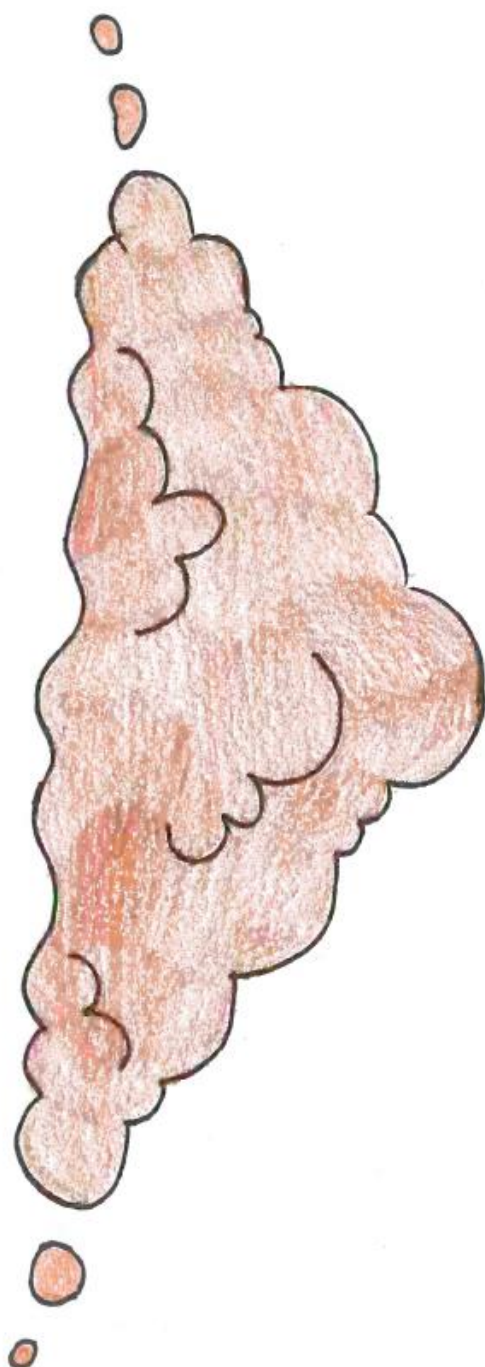
fra
"Snakkepakker"

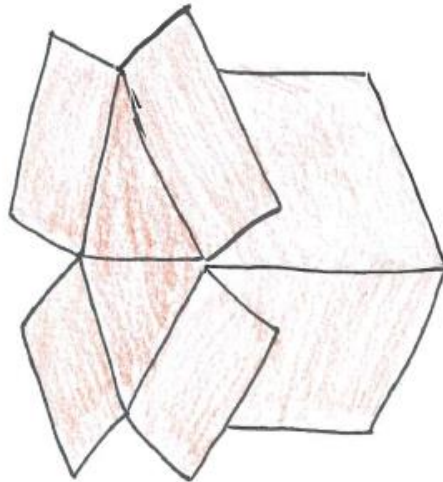
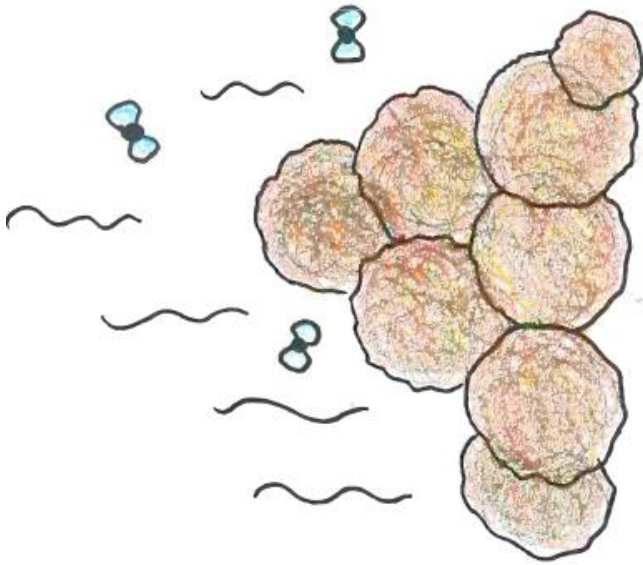
Kilde: Snakkepakker (bog)

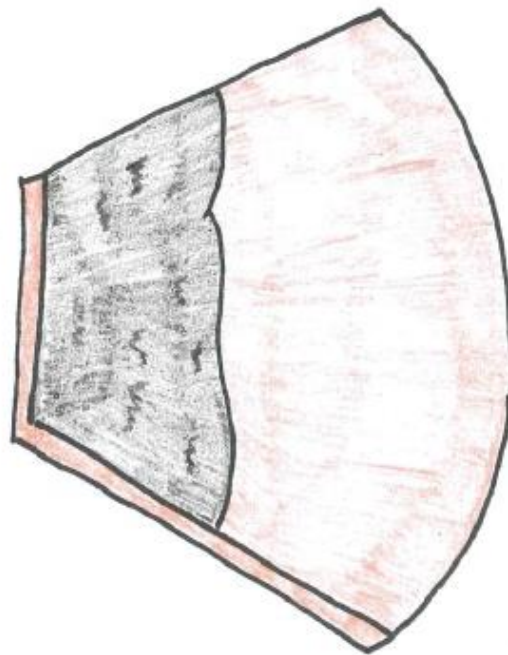
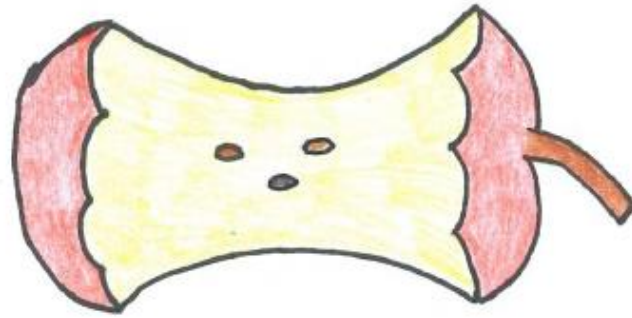
Bilag 7 – Tegninger

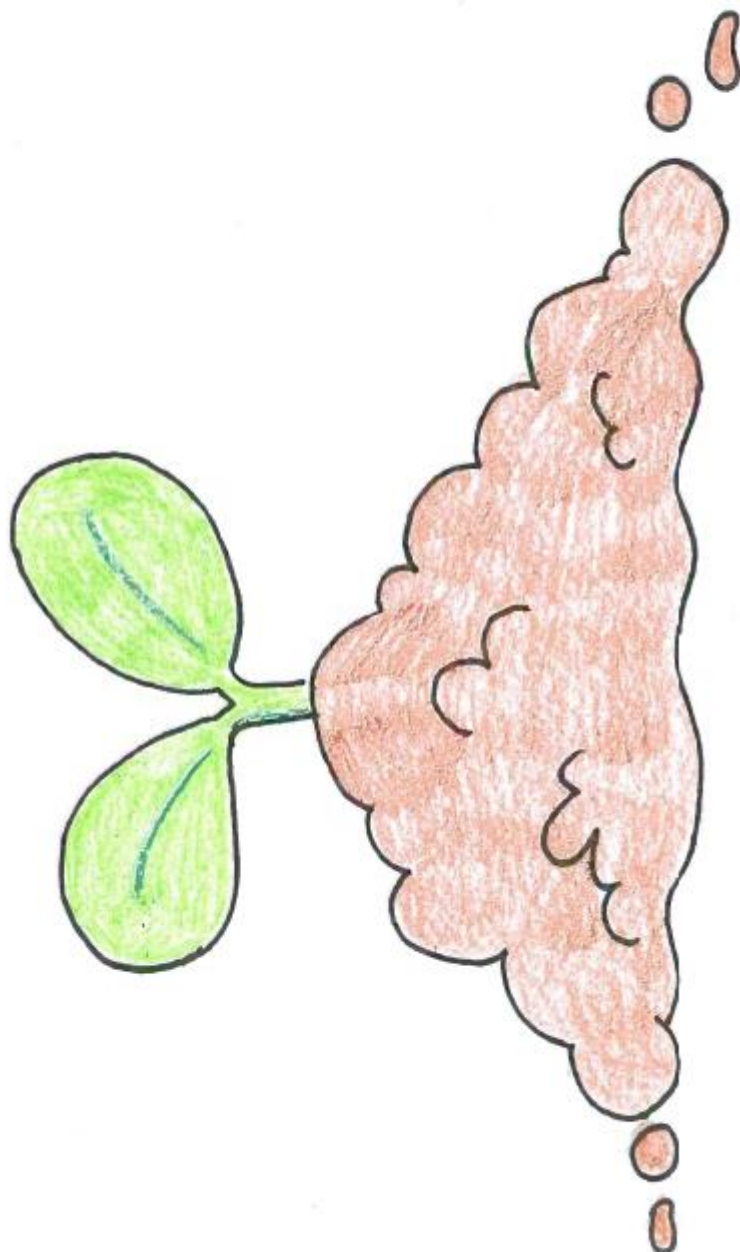

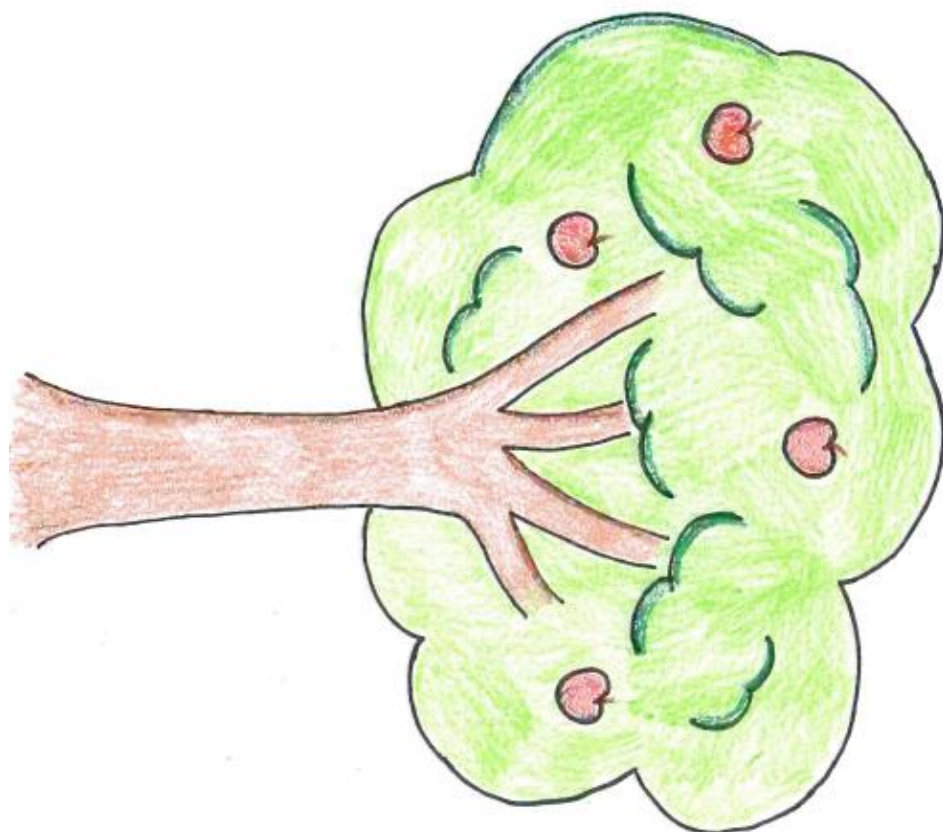
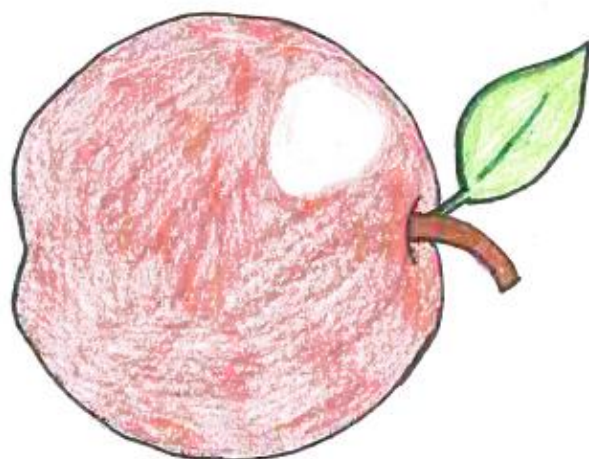

Bilag 8 – Kompost i stor skala

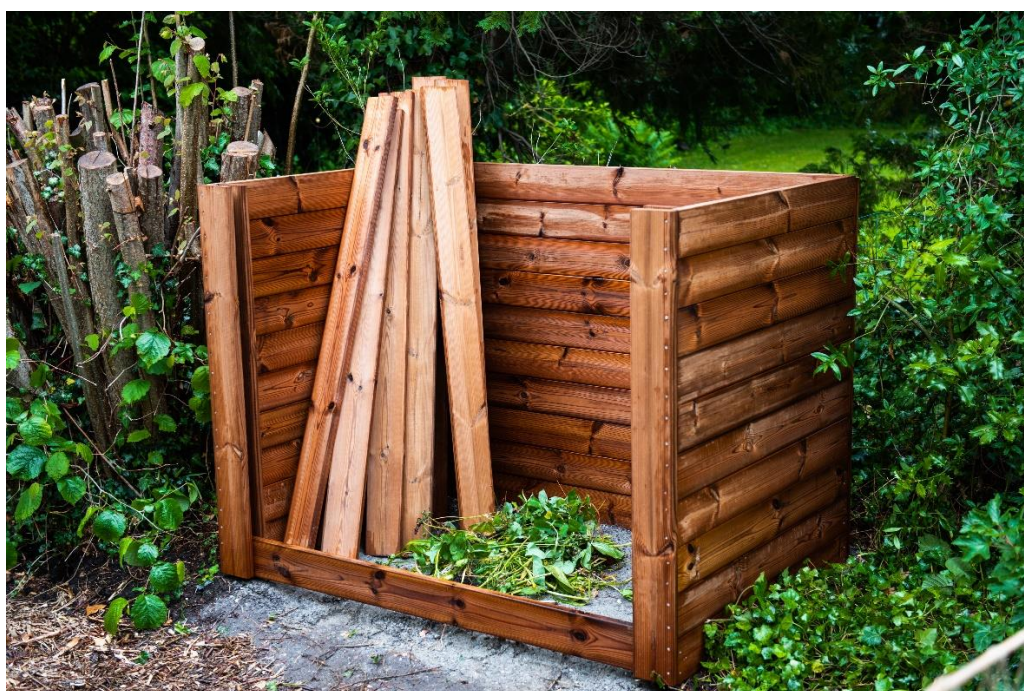
[Grønne Spirers bæredygtighedsflag | Grønne Spirer](#)

[Kompostering i byen eller den lille have](#)

Fra Håndbog om Kompost, pjece 2000

[Byg din egen kompost med Emma Martiny | Se guiden hos XL-BYG](#)

Vejledning til at bygge en kompost:

[\(240\) Sådan bygger du din egen kompost med Emma Martiny og XL-BYG - YouTube](#)

2 - Naturens skattekasse – Udeliv med de mindste

Af Dion Schiermer Eskegaard, Mihaela Florentina Rapauc, Inger Marie Hyldgård Olesen, Frederik Frahm Dupont og Vibeke Longfors Lauritsen

Beskrivelse af aktiviteten

Formål:

Formålet med aktiviteten er at børnene skal få en idé om, hvad det vil sige at være en forvalter i et bæredygtigt samfund. Her vil vi give børnene eksempler hvad de selv kan gøre i hverdagen. Vi vil gerne så et frø, som på lang sigt skal give børnene en holdning til bæredygtighed og en let forståelse af nogle af verdensmålenes værdier (UNDP et. al., 2025). Formålet er ikke at det skal skræmme børnene, men nærmere give dem en forståelse for, hvad de kan være med til at ændre med bare små tiltag. Her handler det både om de individuelle tiltag, såsom sortering, genbrug, genanvendelse, men også om hvordan fællesskab og samarbejde er med til at løse de udfordringer som samfundet står i.

Hvordan:

Det vil vi gøre igennem en aktivitet, hvor der er flere poster (Stjerneløb), som omhandler emner såsom genbrug (kreativ tankegang), sortering (snak om hvad man må smide i naturen og leg), genanvendelse (gennem en historie) og samarbejde (gennem en katebane). Posterne er voksenstyrede, men børnene bliver til aktive aktører ved hver post. Før aktiviteten vil børnene få en 'tom' medalje, hvor de efter hver post får tildelt mærker de kan tilføje til medaljen (skabelon til medalje i bilag). Ideen med medaljen er at de får noget fysisk, som de kan tage med hjem, så snakken videreføres i hjemmet. Den samlede tid til aktiviteten er ca. 90 minutter. Så der er ca. 15 minutter sat af til hver post. Posterne sættes klar på forhånd, så man er klar til at påbegynde aktiviteten, når man kommer til posten sammen med børnene. Aktiviteterne kan både udføres inde og ude.

Børnene deles i grupper og tildeles en voksen, her er det en fordel at den voksne, som er tilknyttet den specifikke gruppe, følger gruppen igennem hele aktiviteten. Derfor er det afgørende at de voksne som deltager har kendskab til alle posterne. Vi har tænkt at grupperne er fordelt ud på tværs af alder, køn, færdigheder osv. Således at der er diversitet i grupperne på blandt andet kompetencer, interesser, sprogligt niveau osv.

Før aktiviteten

Før aktiviteten vil vi forsøge at tage børnene med ind i et bæredygtighedsunivers, hvor vi introducerer dem for nye begreber såsom genbrug, genanvendelse, skrøbelighed, passe på naturen osv. Vi vil så nogle frø hos børnene, som giver os et fælles sprog omkring bæredygtighed.

Dialogisk læsning

Samtalen om bæredygtighed med børnene startede med dialogisk læsning. Vi tog udgangspunkt i bogen "Bare lige én mere" af Oliver Tallec (Tallec, 2021). Bogen handler om et egern der bor i et skrøbeligt træ, som man skal passe godt på. Egernet har svært ved at nøjes med det nødvendige, og kommer til at spise alle kogler, rødder og nåle på træet, fordi de er så lækre. I slutningen af historien er egernet kommet til at bruge alle ressourcerne, og det skrøbelige træ er nu væk.

Inden vi læste historien for børnene, snakkede vi med dem om begreber/svære ord. Vi brugte artefakter/konkreter, som optræder i bogen. Det var fx fyrrekogler, fyrrenåle, grene og vi brugte en tekop til at illustrere ordet "skrøbelig". For at kunne understøtte historiens budskab visuelt, havde vi lavet en jordklode. Med jordkloden kunne vi vise børnene, mere konkret hvordan ressourcerne bliver omfordelt og hvilken betydning det har for dyrelivet. Efter læsningen illustrerede vi overfor børnene, hvordan de kan arbejde videre med dette budskab. Dette gjorde vi ved at vise et praktisk eksempel på, hvordan man deler legetøj med hinanden, og invitere flere med ind i legen. Næste skridt var at børnene skulle dekorere en medalje (se bilag), med inspiration fra den dialogiske læsning.

Under aktiviteten

Børnene får først udleveret deres medalje. Derefter bliver de inddelt i hold og tildelt en voksen, som følger dem fra start til slut i aktiviteten.

Posterne (Aktiviteterne)

Sortering

Samarbejde

Genbrug

Genanvendelse

Post 1: Sorteringsleg

1. Start med en fælles snak: "Hvad tror I naturen godt kan lide? Hvad tror I den ikke kan lide?"
2. Børnene får på skift en genstand og skal placere den på "hører til i naturen" eller "hører ikke til". Vi snakker sammen om hvorfor.

3. Når alle ting er sorteret, får børnene kort med nedbrydningstider og skal prøve at matche dem med de rigtige genstande. Fx: "Hvor lang tid tror I det tager for tyggegummi at forsvinde i naturen?"
4. Vi gennemgår de rigtige svar sammen. Vi taler om, hvad man kan gøre i stedet: genbrug, affaldssortering, tage skrald med hjem.

Post 2: Genanvendelse

På denne post skal børnene lære, hvorfor det er vigtigt at sortere affald rigtigt. Først hører de en historie om "Plastikflasken Pelle" (Se historie nedenfor), som ikke kan blive genbrugt, fordi han ender i den forkerte skraldespand. Bagefter hjælpes børnene ad med at sortere forskelligt affald i de rigtige skraldespande. Vi arbejder med fire typer affald: pap, plastik, metal og drikke-/madkartoner. Når børnene har løst opgaven, får de en lille "Plastikflaske Pelle", som de kan sætte på deres medalje.

Historien om Plastikflasken Pelle

Der var engang en lille plastikflaske, som hed Pelle. Pelle havde engang været fyldt med dejlig koldt saftvand, og han elskede at stå i køleskabet og hjælpe til.

Men en dag blev saftevandet drukket, og Pelle var tom. *"Hurra!"* tænkte han, *"Nu skal jeg videre og blive til noget nyt – måske en ny flaske, eller måske noget helt sejt, som et skateboard eller en glitrende drikkedunk!"*

Men... det gik ikke helt som Pelle håbede.

I stedet røg han ned i en helt almindelig skraldespand, sammen med bananskræller, gamle madpakker og en halv æblejuice.

"Åh nej!" græd Pelle. *"Jeg hører ikke til her! Jeg kan jo blive genbrugt – jeg vil gerne laves om til noget nyt som kan bruges!"*

Han lå der i mørket og blev mere og mere beskidt. Ingen kunne finde ham, og han blev sendt til affaldsforbrændingen sammen med alt det andet skrald.

Men i den samme skraldepose lå en gammel stofsok, som sagde:

"Stakkels dig, Pelle. Hvis bare mennesket havde hjulpet med at sortere rigtigt, så var du aldrig endt her..."

Hvis bare Pelle var kommet i plastik-skraldespanden, kunne han være blevet til noget nyt og spændende. Men nu var han tabt.

Post 3: Genbrug

Denne aktivitet har til formål at vække børnenes opmærksomheden på mulighederne ved genbrug ved at lave et rasleinstrument ud af genbrugsmaterialer. Når vi er færdige, bruger vi vores hjemmelavede instrumenter til at spille en lille koncert sammen.

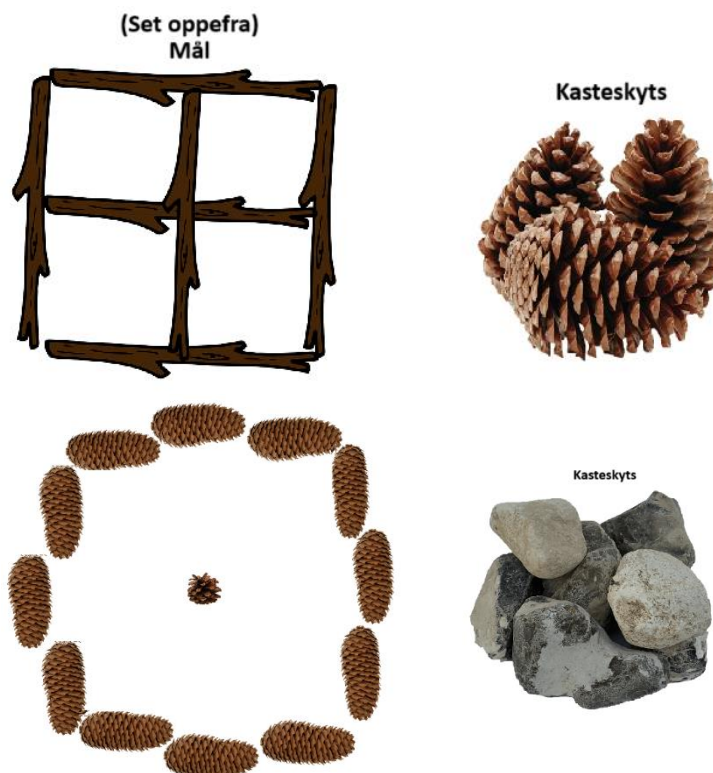
1. Vælg en beholder.
Hvert barn vælger en tom toiletpapirsrolle, dåse eller bæger.
2. Fyld med rasle-materialer.
Kom en lille håndfuld ris, linser eller bønner i beholderen. (Ikke for meget – bare nok til at det rasler!). Brug gerne forskellige fyld, så instrumenterne får forskellig lyd.
3. Luk enderne.
Luk enderne med papir og tape, så fyldet ikke falder ud. Brug tape hele vejen rundt, så det sidder godt fast. (Voksne kan evt. hjælpe her.)
4. Pynt dit instrument.
Lad børnene tegne på et stykke papir – det kan være mønstre, farver, dyr, eller hvad de har lyst til.
5. Sæt pynten på.
Sæt det tegnede papir fast rundt om instrumentet med tape.
6. Tid til musik.
Når alle er færdige, kan I rasle løs sammen – måske lave en lille koncert?

Eventuelle tips til dialog, mens I laver instrumenterne:

- Tal med børnene om genbrug og hvorfor det er godt for miljøet.

Post 4: Fællesskab & Samarbejde

Denne post går ud på at børnene i fællesskab, sammen med den voksne skal bygge en 'kastebane' med ting man kan finde i naturen. Børnene er derfor skabere i legen, og der er intet facit til hvordan kastebanen skal se ud eller hvilke kasteskyts der skal bruges. Et par eksempler kan være:

Her er det vigtigt, at man i samarbejde mellem børn og voksne, laver reglerne for kastebanen. Vigtige spørgsmål kan her være:

- Hvor langt skal man stå fra målet? Hvordan skal det markeres?
- Hvor mange gange må man kaste, før det er den næstes tur? Skal alle kaste på samme tid eller én efter én?
- Hvordan må man kaste? Må man kaste med overhånd, eller skal der kun kastes med underhånd?
- Kan man vinde legen? Hvordan vinder man? Er det når man får alle sine kasteskyts ind i målet? Er det når alle børnene til sammen får alle deres kasteskyts ind i målet?
- Hvordan kan vi hjælpe hinanden, hvis man synes det er svært?

Herefter prøver man en runde med børnene, efter de aftalte regler. Efter 1. runde, bliver børnene spurgt ind til, om de tænker at nogle af reglerne skal ændres fx skal man stå længere væk eller tættere på? Skal man ændre på hvordan man eventuelt vinder eller hvor mange kast man har pr. tur? Og herefter begynder en ny runde. Dette kan blive ved så længe børnene stadig er engageret. Til sidst laver den voksne en opsamling hvor der snakkes om samarbejde. Her bliver børnene introduceret for hvorfor vi har lavet øvelsen med dem, altså for at de skulle samarbejde om en opgave. Her kan der drages paralleller til bæredygtighed, sortering og genbrug, hvor vi bliver nødt til allesammen at samarbejde og gøre vores for at det bliver en succes.

Materialeliste

Post 1 - Sortering:

- Et underlag: Vi har brugt en dug, men det kan også være et bord. Der skal deles i to, en side med hvad der må smides i naturen og hvad der ikke må smides i naturen.
- Affald som er genkendeligt for børnegruppen, eksempler kunne være:
 - Juicebrik
 - Haribo pose
 - Ostehaps
 - Mælkesnitte
 - Ispind
 - Mc. Donalds pose
 - Sodavandsdåse
 - Ble
 - Grene
 - Grankogler
 - Svamp fra naturen
 - Banan- og æbleskrald
 - Blade og blomster
- Mærker - som kan indikere hvor mange år det tager at nedbryde hver ting.
- Et badge (eksempel i bilag)

Post 2 – Genanvendelse:

- 4 spande/beholdere til at børnene kan affaldssortere i
- 4 skilte til affaldsspande
- 4 affaldsdele fra hver kategori
 - Pap – Morgenmadspakke, ostepakke osv.
 - Metal - Sodavandsdåse x 2, dåse hakket tomat, tomat pure dåse
 - Plastik – Vindrue emballage, tomat spand, hamburgrygs pakke, plastikpose fra boller
 - Kartoner - Mælkekarton, Juice karton,
- En plastikflaske Pelle med øjne og mund (glad/sur)
- En sæk/pose til at have tingene i, så man kan tage en ting frem ad gangen
- Badge 'plastikflasken Pelle' til medaljen (*eksempel i bilag*)

Post 3 - Genbrug:

- Tomme toiletpapirsrudder, små dåser eller plastikbægre
- Ris, linser eller bønner (til at fylde i instrumenterne)
- Tegnepapir eller genbrugspapir
- Farver, tuscher eller blyanter
- Tape (malertape eller klar tape)
- Evt. saks (til de voksne)
- En badge (*eksempel i bilag*)

Post 4 – Fællesskab & Sortering:

Tingene til posten kan med fordel samlles med børnene nogle dage forinden, her er der fokus på at alle elementerne fra naturen er nedfaldne og ikke tages fra levende planter.

Materialer:

- Grankogler (mellem 30-50 stk.)
- Sten (mellem 30-50 stk.)
- Grene (mellem 30-50 stk.)
- En badge (*eksempel i bilag*)

Inspirationen kommer fra tanken om naturpædagogik, her blandt andet Steffen Holbergs tanker fra sin bog "Børn, friluftsliv & natur – en brugsbog i naturpædagogik", om hvordan naturen bruges som læringsrum og pædagogens rolle, når man tager børnene med ud i naturen (Holberg, 2007). Postbeskrivelserne er vedhæftet som bilag.

Erfaringer med aktiviteten

Børnene var nysgerrige, og var meget interesseret i at komme i gang med aktiviteten. De var blevet præsenteret for medaljen tidligt i forløbet, og de glædede sig meget til at bygge videre på den. Ved hver post i vores aktivitet, modtog børnene et lille mærke som symboliserede posten, og der var en kæmpe motivation for børnene. Hver post gav god anledning til samtale.

Gode råd til andre, der vil lave aktiviteten

- Hav god tid til forløbet, og brug tid på forarbejdet ved at forberede børnene.
- Det er en god ide at have god tid til hver post, så man ikke skal skynde sig videre til den næste.
- Man kan gennemføre alle fire poster på en dag, fordele dem over flere dage, eller blot udvælge en enkelt post, som passer til jeres program og læringsmål
- Fire børn er et godt antal i en gruppe til aktiviteten.
- Sørg for at inddrage børnene i posterne, så meget som muligt.
- Man kunne efterfølgende have videreudviklet sproget, ved at samle op på de nye begreber, der nu kan kobles til posterne.

Kildeliste

- Tallec, O. (2021). Bare lige en mere (Christel Pedersen, Trans.; 1. udgave). Vild Maskine.
- Holberg, S. (2007). Børn, friluftsliv & natur: En brugsbog i naturpædagogik (1. udg., 1. opl). Børn & Unge.
- Musiklærerforeningens Forlag. (11. februar 2021). Årets Gang. YouTube.com.
<https://youtu.be/QeHRiJXkpts>
- Bohr, J. (2024). Inklusion—Fællesskabets pædagogik. In D. Thore. Gravesen, Pædagogik: Introduktion til pædagogens grundfaglighed. (2. udgave.). Hans Reitzel.
- UNDP et. al De 17 verdensmål. FN's verdensmål - for bæredygtig udvikling.
<https://www.verdensmaalene.dk/maal>

Bilag

- Sang
- Postbeskrivelser
- Medaljen

Bilag 1 - Sangen

Sangen – Naturens ven (på melodien Årets gang)

Jorden den er stor og rund
Husk at hold naturen sund
Vi skal passe på vor jord
Så vi kan bruge den - når vi blir' stor

Bæredygtighed er svært
Sammen skal vi få det lært
Plast og skrald – hver for sig
Genbrug det er mega sejt

Hjælpe dyr – det gør os glad
Vi skal dele hvert et blad
Hjælp hinanden – 2 og 2
Det får verden til at gro

Bilag 2 - Postbeskrivelser

POST 1 - Sortering

Legen:

1. Introduktion - Starter med en fælles snak: "Hvad tror I naturen godt kan lide? Hvad tror I den ikke kan lide?".
2. Sorteringsleg: Børnene får på skift en genstand og skal placere den på "hører til i naturen" eller "hører ikke til". Vi snakker sammen om hvorfor.
3. Tidsmatch: Når alle ting er sorteret, får børnene kort med nedbrydningstider og skal prøve at matche dem med de rigtige genstande. Fx: "Hvor lang tid tror I det tager for tyggegummi at forsvinde i naturen?"
4. Overraskelse og refleksion: Vi gennemgår de rigtige svar sammen. Vi taler om, hvad man kan gøre i stedet: genbrug, affaldssortering, tage skrald med hjem.

POST 2 - Genanvendelse

Børnene skal først præsenteres for historien "plastikflasken Pelle". Børnene får sammen til opgave at komme forskellige dele skrald, i de rigtige skraldespande. Der er 4 kategorier skrald: **Pap, Plastik, Metal** og **Drikke-/madkartoner**. Når børnene har klaret denne opgave, 'vinder' de en lille 'Plastikflaske Pelle', til deres samlede diplom.

Nu skal I høre en lille historie: Der var engang en lille plastikflaske, som hed **Pelle**. Pelle havde engang været fyldt med dejlig koldt saftvand, og han elskede at stå i køleskabet og hjælpe til.

Men en dag blev saftevandet drukket, og Pelle var tom. *"Hurra!"* tænkte han, *"Nu skal jeg videre og blive til noget nyt – måske en ny flaske, eller måske noget helt sejt, som et skateboard eller en glitrende drikkedunk!"*

Men... det gik ikke helt som Pelle håbede.

I stedet røg han ned i en helt almindelig skraldespand, sammen med bananskræller, gamle madpakker og en halv æblejuice.

"Åh nej!" græd Pelle. *"Jeg hører ikke til her! Jeg kan jo blive genbrugt – jeg vil gerne laves om til noget nyt som kan bruges!"* Han lå der i mørket og blev mere og mere beskidt. Ingen kunne finde ham, og han blev sendt til affaldsforbrændingen sammen med alt det andet skrald. Men i den samme skraldepose lå en gammel stofsok, som sagde:

"Stakkels dig, Pelle. Hvis bare mennesket havde hjulpet hinanden med at sortere rigtigt, så var du aldrig endt her..."

Hvis bare Pelle var kommet i plastik-skraldespanden, kunne han være blevet til noget nyt og spændende. Men nu var han tabt.

Vi er simpelthen nødt til at være affaldshelte, og vi skal hjælpe hinanden med at sortere affaldet, så det ikke havner det forkerte sted – lige som Plastikflasken Pelle.

Affaldet ligger i en stor sæk, hvor man hiver en ting op af gangen. Her snakker man sammen med børnene, og bliver enige om hvor affaldet skal placeres. Børnene får på skift lov til at gå hen og smide skraldet i spanden. Når opgaven er løst og affaldet sorteret, så får børnene et 'mærke' til deres diplom.

POST 3 - Genbrug

Denne aktivitet har til formål at starte en samtale med børnene om bæredygtighed – særligt om genbrug og det at spise mindre kød. Brug fantasi og hænder til at lave rasleinstrumenter ud af genbrugsmaterialer. Når I er færdige, bruger I jeres hjemmelavede instrumenter til at spille en lille koncert sammen.

Sådan gør I:

- 1.Vælg en beholder: Hvert barn vælger en tom toiletpapirsulle, dåse eller bæger.
- 2.Fyld med rasle-materiale: Kom en lille håndfuld ris, linser eller bønner i beholderen. (Ikke for meget – bare nok til at det rasler!)
- 3.Luk enderne: Luk enderne med papir og tape, så fyldet ikke falder ud. Brug tape hele vejen rundt, så det sidder godt fast. (Voksne kan evt. hjælpe her.)
- 4.Pynt dit instrument: Lad børnene tegne på et stykke papir – det kan være mønstre, farver, dyr, eller hvad de har lyst til.
- 5.Sæt pynten på: Sæt det tegnede papir fast rundt om instrumentet med tape. Tid til musik!
- 6.Når alle er færdige, kan I rasle løs sammen – måske lave en lille koncert?

Tips:

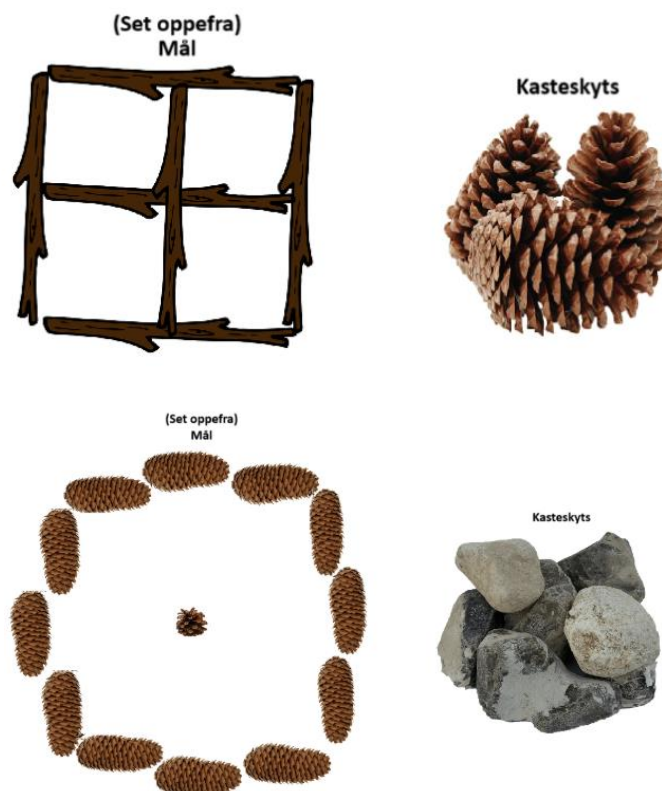
Tal med børnene om genbrug og hvorfor det er godt for miljøet.

Tal med børnene om at man f.eks. kan spise linser eller bønner i stedet for kød. Spørg ind til om børnene har en kød fri dag derhjemme.

Brug gerne forskellige fyld, så instrumenterne får forskellig lyd.

POST 4 – Fællesskab og samarbejde

Denne post går ud på at børnene i fællesskab, sammen med den voksne skal bygge en 'kastebane' med ting man kan finde i naturen og der er intet facit til hvordan kastebanen skal se ud eller hvilke kasteskyts der skal bruges. Et par eksempler kan være:

Her er det vigtigt at man i samarbejde mellem børn og voksne, laver reglerne for kastebanen, vigtige spørgsmål kan her være:

Hvor langt skal man stå fra målet? Hvordan skal det markeres?

Hvor mange gange må man kaste, før det er den næstes tur? Skal alle kaste på samme tid eller én efter én?

Hvordan må man kaste? Må man kaste med overhånd, eller skal der kun kastes med underhånd?

Kan man vinde legen? Hvordan vinder man, er det hvis man får alle sine kasteskyts ind i målet? Er det hvis alle børnene til sammen får alle deres kasteskyts ind i målet. Hvordan kan vi hjælpe hinanden, hvis man synes det er svært?

Herefter prøver man en runde med børnene, efter de aftalte regler. Efter 1. runde, bliver børnene spurgt ind til, om de tænker at nogle af reglerne skal ændres fx skal man stå længere væk eller tættere på? Skal man ændre på hvordan man eventuelt vinder eller hvor mange kast man har pr. tur? Og herefter begynder en ny runde. Dette kan blive ved så længe børnene

stadig er engageret. Til sidst laver den voksne en opsamling hvor der snakkes om samarbejde. Her bliver børnene introduceret for hvorfor vi har lavet øvelsen med dem, altså for at de skulle samarbejde om en opgave. Her kan der drages paralleller til bæredygtighed, sortering og genbrug, hvor vi bliver nødt til allesammen at samarbejde og gøre vores for at det bliver en succes.

1. Børnene forklares hvad der skal ske, altså at de skal lave en kastebane, samt at de være med til at lave reglerne
2. Der laves målet til kastebanen
3. Reglerne til legen laves i samspil med børnene
 - Eksempler:
 - Hvor langt skal man stå fra målet? Hvordan skal det markeres?
 - Hvor mange gange må man kaste, før det er den næstes tur? Skal alle kaste på samme tid eller én efter én?
 - Hvordan må man kaste? Må man kaste med overhånd, eller skal der kun kastes med underhånd?
 - Kan man vinde legen? Hvordan vinder man, er det hvis man får alle sine kasteskyts ind i målet? Er det hvis alle børnene til sammen får alle deres kasteskyts ind i målet.
 - Hvordan kan vi hjælpe hinanden, hvis man synes det er svært?

Bilag 3 – Medaljer

3 - Kong Skralds Kister – Bæredygtighed i børnehøjde

Af Steffen Baagø Madsen, Amalie Elert Kjær, Julie Marie Skovdal og Rasmus Høeg Svensson

Beskrivelse af aktiviteten

Formål:

Formålet med aktiviteten er gennem undersøgende og legende tilgange, at give børnene en fornemmelse af genbrugsmaterialers multifunktionalitet. Kisterne giver mulighed for at arbejde med forskellige former for positionering som pædagog og derved indgå som medspiller, der guider og stilladserer, uden at overtage legen.

Pædagogiske overvejelser bag de tre kister:

Kiste 1, der er styret af børnenes fantasi og opfindergenet, hvor vi følger børnenes spor og leger med ind i deres verden. Pædagogen sætter kisten til rådighed og går bagefter børnene for at fremme den frie leg, eksperimenter og kreativitet.

Bæredygtighed og dannelse:

- Børn lærer at se det multifunktionelle i materialer → ressourcer kan bruges kreativt og anderledes.
- Materialeforståelse koblet med fantasi → skaber bevidsthed om genbrug og ansvarlighed.
- Dannelse gennem leg: forståelse for verden og sig selv i relation til omgivelserne.

Fællesskab og inklusion:

- Kisten inviterer alle børn med gennem nysgerrighed → fælles nysgerrighed som socialt bindeled.
- Åbning af kisten er en fælles oplevelse, hvor alle deltager på egne præmisser.
- Giver plads til forskellighed: mod ser forskelligt ud for forskellige børn. Børns ideer og holdninger bliver lyttet til og får plads → oplevelse af at være værdifuld i fællesskabet.

Leg og læring:

- Læring gennem leg → de tre didaktiske principper i Playful Learning. Legen som indgang til kreativitet og eksperimenter.
- Kisten er en læringsmotor → læring sker i samspil mellem nysgerrighed og materialer.
- Opdagelsesglæde og skaberkraft i fokus frem for færdige mål.

Identitet og børneperspektiv:

- Børn får ejerskab: "Jeg opdager, jeg skaber, jeg bestemmer,". Medbestemmelse understøtter troen på egne evner og meningsfuldhed i barnets perspektiv.
- Børn oplever, at deres holdninger og ord har betydning. Mod og nysgerrighed bliver en del af barnets selvfortælling.

Voksenrollen:

- Den voksne træder tilbage – og støtter frem for at styre.
- Rollen er at skabe muligheder og stille kisten til rådighed.
- Anerkendelse af barnets proces og ret til at gå på opdagelse i eget tempo.
- Voksne understøtter børns modighed og tro på, at deres bidrag er værdifuldt.

Kiste 2, der har let guidning af hvad man kan producere og bliver støttet af voksenfortællinger og børnenes egne fortællinger, "Jeg har bygget en bus" støtte af den voksne til hvad man mere kan bygge, udover bussen, men indirekte "ej hvor fint, hvem kører med bussen?".

Bæredygtighed og dannelse:

- Forståelse for ressourcer/materialer gennem praksis.
- Materialebevidsthed (samme materialer lige vilkår).
- Bevidsthed om at skabe noget ud af det, vi har.
- Gør bæredygtighed meningsfuldt og konkret for børnene.

Fællesskab og inklusion:

- Alle har en rolle i fællesskabet.
- Fællesskab gennem individuel skabelse → "hver for sig, sammen".
- Samskabelse styrker tilhørsforhold.
- Ens materialer → lige muligheder → oplevelse af lighed og retfærdighed.
- Fællesskabsfølelse som drivkraft i den pædagogiske praksis.

Leg og læring:

- Legen er rammesat, men stadig åben.
- Kreativitet og skaberevne gennem konstruktion.
- Læring gennem selvaktivitet og medbestemmelse.
- Byggeaktiviteter understøtter koncentration, finmotorik og fantasi.

Identitet og børneperspektiv:

- Anerkendelse af børns skabende evner ("se hvor god jeg er til at bygge").
- Medbestemmelse → styrker selvværd og ejerskab.

- Tro på egne evner og betydningen af det enkelte barns bidrag.
- Narrativet skaber plads til selvforståelse og individuel fortælling.
- Barnet ser sig selv som en vigtig del af en helhed.

Voksenrollen:

- Voksen som facilitator og medfortæller.
- Skaber rum for børns initiativ og deltagelse.
- Anerkender og synliggør børns indsats og ideer.
- Understøtter troen på, at alles bidrag har værdi.
- Fastholder rammen, men giver plads til medbestemmelse og fantasi.

Kiste 3, der er den voksenstyrede, hvor der både er en fortælling, der indikerer hvad målet er, en voksen der fortæller hvad målet er og en "lego" manual, der fortæller hvordan man kommer hen til målet.

Bæredygtighed og dannelse:

- Genbrug og materialeforståelse.
- Omsorg for miljøet.
- Ressourcebevidsthed i børnehøjde.
- Hverdagsaktivisme gennem leg.
- Kreativ genanvendelse.

Fællesskab og inklusion:

- Alle har en rolle og en plads.
- Fri for mobberi – aktiv deltagelse i fællesskabet.
- Samskabelse og samarbejde.
- "Vi bygger noget sammen" → fælles mål og fælles tredje.
- Plads til forskellighed og børnenes bidrag.

Leg og læring:

- Leg som indgang til viden.
- Læring gennem hænder og fortælling.
- Udvikling af fantasi og problemløsning.
- Narrativ struktur understøtter fordybelse/Legen får dybde gennem narrativ ramme.
- Tematisk fleksibilitet → venskab, følelser, eventyr, teknik m.m.

Identitet og børneperspektiv:

- Bidrag til børnegruppens fælles narrativ → "Sådan er vi".
- Styrker individuelle narrativer → "Det her kan jeg, det her er jeg god til".
- Anerkendelse og synliggørelse af barnets kompetencer.
- Mulighed for rollefordeling og selvfortælling gennem figurer.

Voksenrollen:

- Guide og medskaber – styrende.

- Fokus på at sikre, at alle bliver en del af fortællingen.
- Skaber tryk ramme, hvor børn tør bidrage.
- Hjælper børn med at oversætte vores idé til handling.
- Understøtter dialog og refleksion

Hvordan?

Kiste 1, placeres på legepladsen, uden beskrivelse af indhold eller anden form for introduktion. Pædagogen observerer børnenes spor og følger stille efter. Her understøttes bæredygtighed ved at erstatte nyindkøbt plastiklegetøj med allerede eksisterende objekter fra genbrugspladsen.

Pædagogen kan, hvis der ikke er respons fra børnene, besjæle ting og komme med fortællinger fra eget liv eller fantasi. Dette kan give genbrugsobjekterne liv, og starte en leg, hvis den ikke begynder af sig selv. Pædagogen kan også vise andre funktioner med redskaberne, end dem børnene først forsøger sig med. Sandkasselegetøj kan blive til fantasidyr eller bruges i en rolleleg. Objekterne får multifunktionalitet, for at gøre op med brug-og-smid-ud-kulturen og fremme en genbrugskultur.

Kiste 2, vises frem til en samling for at gøre børnene opmærksomme på at det er den aktivitet, der skal i gang. Efter samlingen åbnes kisten og børnene får mulighed for at kigge på indholdet. Ved mange børn er det en fordel at dele dem i mindre grupper ved hvert deres bord eller lignende, så de får mere ro til at fordybe sig og komme til orde. Optimalt er der en voksen til stede i hver gruppe til at svare på spørgsmål og til at guide. Vi understøtter her bæredygtighed og fortælling om bæredygtighed gennem dialog ved bordet.

Kiste 3, pædagogen går foran og benytter voksenstyring for, at sikre stærk struktur på aktiviteten, så alle nemt kan gå til denne kiste og deltage. Denne kiste igangsættes med fortællingen om Kong Skralds slot (se bilag 1), hvor der også bliver sat fokus på at børnene skal hjælpe med at lave en dronning til Kong Skrald. Igen bliver børnene præsenteret for kistens indhold. Aktiviteten starter med at børnene skal på stafet for at finde de materialer, manualen siger de skal finde. Vi skal bygge dronningen i fællesskab, styret af en voksen.

Materialeliste

Hvilke fysiske materialer skal I bruge til aktiviteten?

Kister, kufferter eller lignende med plads til at kunne fylde i og lægge låg på. Indholdet til disse kan være alt mellem himmel og jord.

Der findes ingen facitliste for materialer, hver kiste er lavet ud fra hvad formålet med aktiviteten er. I udgangspunktet kan alt bruges, men vi har tænkt over forskellige ting.

Kiste 1 tiltænkt fri leg, men vi har fundet ting, vi selv kunne se leg i, uden dog at forsøge at begrænse indholdet til at kunne bruges kun til en bestemt slags leg.

I kiste 1 fandt vi en masse Madam blå, træskeer og to støvsugerslanger.

Her kunne vi se sandkasseleg og en masse historiefortællinger, da der sikkert er nogle pædagoger der vil kunne fortælle børnene om det Madam blå, der hang hjemme hos pædagogens forældre eller bedsteforældre.

Kiste 2 tiltænkt delvist styret opgave. Her har vi fundet ting fra et gammelt metalbyggesæt, møtrikker, piberensere, knapper ol. Alt sammen noget vi forestillede os, at børnene kunne producere ting af.

Opgaven var ikke styret i forhold til hvad, men at der skulle produceres noget. Vi havde også kigget på golfbolde og tees, og forestillede os at man kunne bygge dyr, men det blev valgt fra.

Det handler om at kunne se noget blive bygget af tingen, mere end hvad det er nu.

Kiste 3 er helt voksenstyret, og indeholder præcis de ting, der skal til for at bygge dronningen. Her handler det om hvad aktiviteten konkret går ud på og så se muligheder.

Bæltespænder kan blive til en krone, sytrådsruller til en kjole osv.

Gældende for alle tre kister er, at vi har besøgt Silkeborg Forsyning og fundet ting og sager. Det er også en mulighed at spørge dem, om de vil lægge forskellige ting til side til de tre kister.

Inspiration til kisterne:

Sprogkasserne som allerede findes som et tilbud til børnehaverne i Silkeborg Kommune er vores største inspiration. Sprogkasserne er nemme at gå til, de kommer ud i institutionerne, de kræver ikke en masse forberedelse, materialerne er der, der er en vejledning til pædagogen til hvad der skal ske. Materialerne er med til, gennem leg, at hjælpe børn med at lære nye ord, bruge sætninger og på andre måder stimulere deres sprogudvikling. På samme måde har vores kiste et formål, men der kan indtænkes en masse delmål i den også.

Erfaringer med aktiviteten

Børnene syntes kisterne var virkelig fede. Mystikken i kisterne blev et trækplaster i sig selv. Det var spændende at ryste kisterne og gætte hvad der lå i dem, og det var spændende at det var forskellige ting, der var i kisterne fra gang til gang. Ydermere var det ud fra børnenes perspektiv fedt at lege med ting, man ikke normalt kunne lege med, og at der ikke var nogle voksne der bestemte over indholdet i **kiste 1 og 2**. De kunne kreere og skabe lige det univers de havde lyst til at lege i. **Kiste 3** var fed for børnene da det var centreret om fællesskabet og at skulle skabe noget sammen.

Gode råd til andre, der vil lave aktiviteten

Tid --> Ultimativt tænker vi kisterne på månedligt basis/abonnement, hvilket kunne give tid til fordybelse af hhv. Kiste 1, 2 eller 3, man har tid til at genbesøge kisterne uden at det skal være en byrde. Man kan her også selv bestemme hvor stort eller småt man vælger at gøre projekterne.

Hvis projektet skulle skaleres op, ville vi potentielt ønske at der kom en ordning, der gjorde det muligt, ligesom sprogkasserne, der kan komme på månedlig basis i kisteform.

Samskabelsesdelen i et endnu større projekt, skulle komme gennem kommunikation mellem institution og genbrugsstationen hos Silkeborg Forsyning. Man får lov til at skrive feedback på kisterne når man sender dem tilbage. Selve baglandet bag kisterne kunne gøres socioøkonomisk, ved også at være socialt bæredygtig ift. arbejdspladser, der frigives til folk, der skal samle materialer og bygge kisterne, dette kunne også gøres af frivillige i blandt andet genbrugsbutikker, hvor de frivillige i butikkerne kunne hjælpe med at samle ind til eller selv lave kister til daginstitutionerne.

For at kunne gøre det spændende, kunne fortællingen om Skrald tilrettelægges, så det passer til alle kisterne. Dermed kan man få en gennemgående rød tråd uanset hvilken kiste man melder sig på. Det skal kunne køre gennem en app, så det er let og appen skal kunne downloades på alle institutionernes telefoner, hvor man så kan tilmelde, melde fra og give feedback, som går direkte til forsyningen, så man endnu bedre kan tilrettelægge de næste kister. Appen kunne evt. minde lidt om måltidskasse-apps, som eksisterer i forvejen. Det skal ikke være individualiseret, men mere køre som noget, der potentielt kunne lande i alle institutioner. Vi er klar over at det ikke altid er muligt at lave 40 kister med det præcis samme

indhold, men alle kisterne skal potentielt kunne sendes ud over tid med nogenlunde samme ting, så man kan blive ved med at genbruge de ting, der ryger ud på genbrugscentralen.

Kiste 1 kan være meget mere playful learning, hvis man ønsker det: Hvis man allerede nu følger Playful learning og gør brug af den didaktik, kan man med fordel tale Playful learning ind i kiste 1, hvor man 100% følger børnenes spor. Der kan knyttes en historie til om kong skrald, der fortæller om fantasi og leg, som giver børnene lyst til at udforske **kisten** uden styring.

Playful learnings principper, handler om at bruge legende tilgange - Playful Learning kombinerer legens engagement med læringens målrettethed. Det indebærer, at børn lærer gennem aktiviteter, der er meningsfulde for dem selv, og hvor legen er en drivkraft for deltagelse og udforskning. Den voksne fungerer som guide, og hjælper med stilladsering.

Kiste 2 kan laves lidt mere styret, i hvert fald kan den rammesættes, ved at "Kong Skrald" fortæller hvilke gode ideer han kunne komme på at lave ud fra kistens indhold, men med plads til at børnene også kan skabe noget ud fra deres egen fantasi.

Kiste 3 kan i samarbejde med Anne Bille indeholde et kartotek over mulige kiste 3 skabelser og byggemanualer til hvordan man samler disse. Manualerne kan både tegnes og visualiseres gennem billeder, der tages step by step, så det bliver nemt og håndgribeligt for alle at gå til.

Kiste 3 kan også være med til at skabe rum for Playful learning, efter endt aktivitet, uden voksenstyringen og gennem fortællingen om Kong Skrald. Fortællingen om Kong Skrald skulle gerne kunne appellere til det sjove gennem legen til kreeringen af forskellige skulpturer, legetøj m.m.

Der kan ydermere laves et skriv om Kong Skrald, der kan være det genkendelige element i kisterne, der skal rettes lettere til gang på gang, evt. med et "i dag kunne jeg godt tænke mig i ville hjælpe med at bygge _____ af kiste 3 indholdet" og det skriv der kommer med, skal starte og slutte ens hver gang.

En ide er også, at man som institution talte sammen med lokale genbrugsbutikker. Genbrugsbutikkerne kan så producere kisterne i stedet, eller man kan lave genbrugskunst af det, de ikke kan sælge, eller det de skal smide ud. Man kan og skal stadig have mulighed for at downloade en pdf om Kong Skrald, hvis bæredygtighedsprojektet er noget, man som institution har lyst til at deltage i.

For at gå hele bæredygtighedsvejen både gennem genbrugscentralen, men lige så vel knytte institution og hjemmet tættere sammen kan man også opfordre gennem Aula til at forældre, bedsteforældre mm. finder ting de har gemt, der kan bruges til projekter i institutionen.

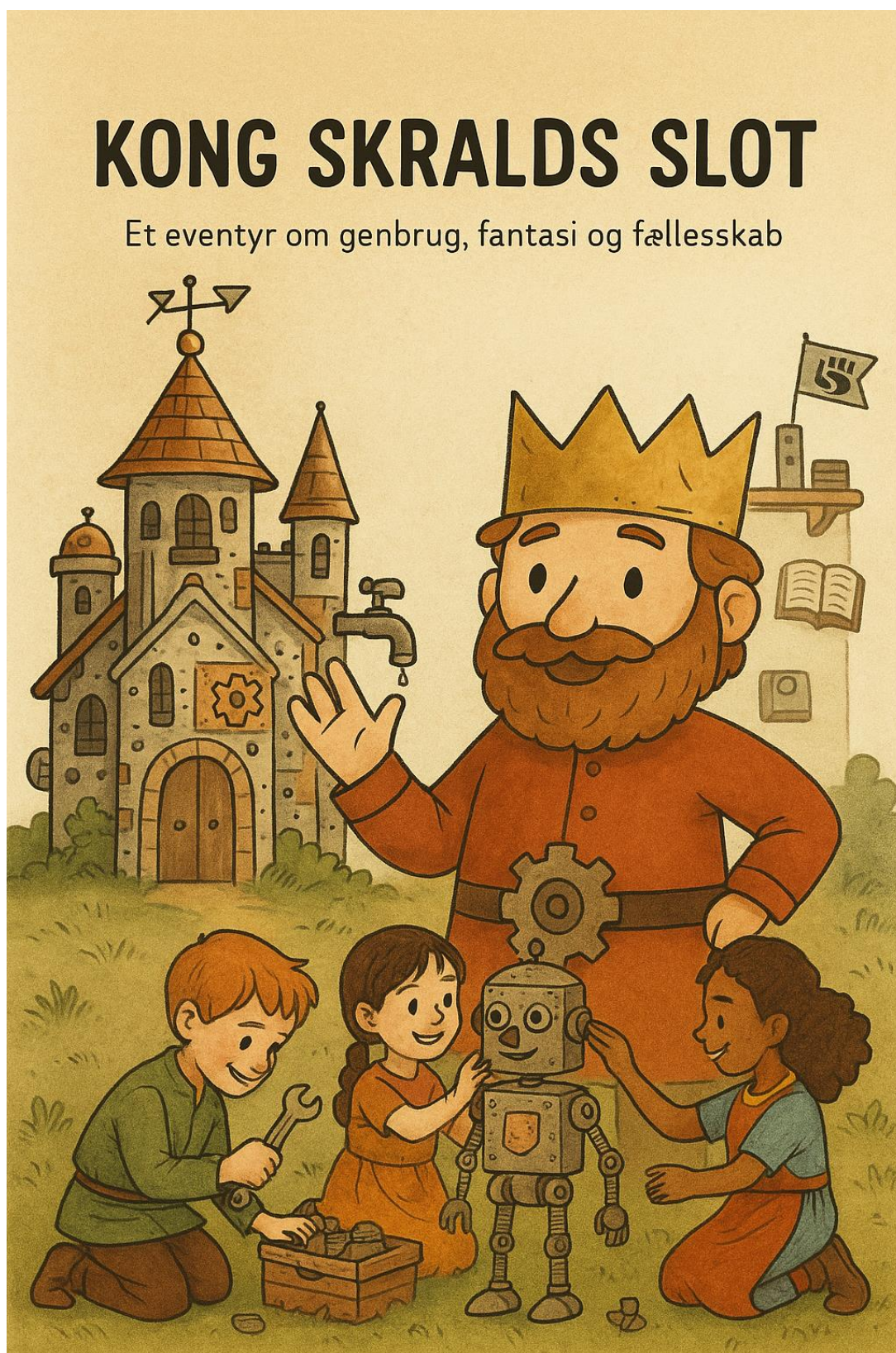
Alle disse tiltag kan gøre institutionen mere bæredygtig. At vi ikke skal ud og købe nye ting hele tiden, men i stedet kan genbruge de ressourcer, vi allerede har, men som andre har aflagt.

Projektet og **kisterne**, kræver at man, som pædagog, studerende og institution er modige og tør vove det uforudsigelige, i forhold til de fælles forestillinger, der eksisterer i børnegruppen.

Kildeliste

- Playful learning <https://playful-learning.dk/>
- Byg en rumby: Blume, M. og Lind-Bech, T.
- Kjær, C., Blume, M. og Lind-Bech, T. Så skal der smadres! I Pædagogisk Extrakt nr. 6 (2025) (s. 5-9)
- Sommer, D. (2020) 1 Frigør legen. I Leg – En ny forståelse (1. udgave, s. 21-29) Samfundslitteratur.

Bilag 1 – Kong Skralds slot – et eventyr om genbrug, fantasi og fællesskab

Kong Skralds slot

Der var engang en konge. Han hed Kong Skrald og boede i et fortryllende slot, som han selv havde bygget — ikke af guld og glimmer, men af gamle skruer, dåser, ledninger og sjove dimsedutter, som andre havde smidt ud. Slottet var helt særligt, for det var bygget bæredygtigt af genbrugsskrot.

"Hold da op, hvor har du brugt mange mærkelige ting til dit slot, Deres Kongelige Skraldehed," sagde hans venner forundret, når de kom på besøg.

"Ja, det har jeg," grinede kongen, "men I skulle bare vide, hvor mange finurlige fund og sjove skulpturer man kan bygge ud af ting, som andre ikke længere skal bruge!"

Men selvom slottet var fuld af opfindelser og gamle skatte, følte Kong Skrald sig alligevel lidt ensom. "Hvis bare jeg havde en dronning at dele det hele med," sukkede han. "En der også elsker gamle ting og nye ideer."

Så han samlede sine venner og sagde: "Nu skal I høre en historie. En historie om skrald og skatte. For måske... måske I kan hjælpe mig med at bygge min dronning?"

Historien om Skraldets Magi

"Hver dag finder børn og voksne ting i deres hjem, som de ikke længere bruger. Det kan være en gammel gryde, en defekt lampe eller et stykke legetøj, der mangler en arm. Mange smider det bare ud. Men de smarteste mennesker... de tager det med på genbrugspladsen – det fineste sted i hele kongeriget!

Der møder man Dronning Anne – en ægte skraldedronning! Hun har også bygget et slot, fyldt med skøre ting og gode ideer. Der fortæller hun historier og lærer børn at bygge fantastiske figurer og finurlige opfindelser af ting, som ellers ville blive glemt.

Men – og nu kommer det spændende – hendes slot er kun åbent engang imellem. Og hvad gør man så, hvis man får lyst til at bygge lige nu?

Jo, så kommer min og Dronning Annes idé: Vi har bygget en kiste. En ganske særlig skattekasse fyldt med skrammel, skatte og skøre ting – alle sammen samlet ind fra mennesker, der ikke længere skulle bruge dem. For vi ved, at genbrug ikke kun er smart – det er også sjovt!"

En Kiste Til jer:

Kong Skrald var nemlig ikke nogen almindelig konge. Han var en eventyrkonge, en opfinderkonge – og en fællesskabskonge! Og en dag fik han en idé:

"Alle børn skal have lov til at være med til at bygge. Man bygger nemlig bedst sammen."

Derfor sendte han kister ud til alle børnehaver i landet – fyldt med gamle ting og nye muligheder. Og i hver kiste lå der et brev:

Kong Skralds Brev:

Kære børn!

Jeg har sendt jer en kiste fyldt med de fineste, mærkeligste og mest spændende skatte, jeg har kunnet finde. De er allesammen genbrugsting – altså ting, som andre ikke længere bruger, men som I kan forvandle til noget fantastisk.

Jeg har også vedlagt en lille guide, der kan hjælpe jer med at bygge min dronning. For jeg håber, I vil hjælpe mig med at finde hende – eller i hvert fald bygge hende!

Jeg glæder mig til at se billeder af, hvad I har bygget. Måske skriver jeg igen næste måned med en ny idé, for eventyret om genbrug slutter aldrig.

Nu vil jeg spise min frokost – måske på en stol lavet af gamle cykelhjul. Farvel og god bygge-lyst!

Og siden den dag er der blevet bygget dronninger, drager, rumraketter og robotter i børnehaver over hele landet – alt sammen af ting, der ellers var blevet smidt ud.

For hos Kong Skrald er ingenting bare skrald. Alt har mulighed for at blive noget magisk – hvis bare man bruger fantasien og bygger sammen.

4 - Lyngbussen – Byg en bæredygtig bus med børnene

Af Jacob Jensen, Anders S. Sørensen, Louise Z. Jakobsen, Emilie V. Westergaard og Didde B. Hovedskou

Beskrivelse af aktiviteten

I denne aktivitet er formålet at skabe noget fysisk ud af genbrugsmaterialer, der kan blive på legepladsen. Det har været et mål, at projektet skulle være 100% bæredygtigt, og ikke at bruge nogle penge. Det kan lykkes hvis man benytter sig af Forsyningen, eget netværk og sider som fx Aarhus Klunserne.

Aktiviteten vi beskriver her er en bus på legepladsen bygget sammen med institutionen ud af genbrugsmaterialer.

Vi ville gerne skabe noget der var blivende, i samarbejde med børnene. Vores ambition var, at børnene skulle føle ejerskab over produktet, samt inkluderet i fællesskabet og samskabelsesprocessen. Vi ville gerne bygge denne bus, da vi gerne ville vise, at man sagtens kan lave noget fedt at lege med, af genbrugsmaterialer uden at det koster noget.

Lav en skitse over hvordan bussen skal se ud. Lav derudfra nogle beregninger over hvilke materialer, der skal bruges og kontakt så Forsyningen for at finde ud af hvad de kunne have af materialer til jeres byggeri.

Inden byggeriet påbegyndes så sørg for, at læse op på kommunens sikkerhedsregler ift. hvilke materialer, der må anvendes og ting som faldhøjde.

Hvordan bygger man en bus?

Vi lavede et fundament af 3 stor EUR paller. For at sikre at bussen står fast og sikkert på jorden, graves der to huller i front af bussen, så man kan hamre to hegnspæle ned. På den måde sikres det, at bussen ikke kan flyttes og dermed være sikker at lege på.

Dernæst er arbejdsopgaverne, at:

- Save brædder til beklædning af siderne på pallerne
- Slibe halve paller, der skal skrues fast på fundamentet
- Lav front med plads rat, pedaler, gearstang ol.
- Skrue sæderne fast på halvpallerne
- Pudse skarpe elementer på fundamentet og halvpallerne
- Save træ til bagende af bussen og montere nummerplade og udstødning
- Save træ til beklædning af sæderne
- Lav beklædning til front af bussen
- Evt. save en slags dæk til nedgravning
- Male bussen

Materialieliste

Hentet på forsyningen:

- 3 HT behandlede EUR paller
- 4 HT behandlede halvpaller
- Brædder til beklædning af sider og front på bus.
- Bilrat og pedaler
- Blink til forenden
- Maling
- Sandpapir
- 4 dæk
- Stole

Hentet via netværk:

- Plaststole

Hentet ved Aarhus klunserne:

- Plaststole

Hvad har vi hjemmefra:

- Hegnspæle
- Stolper
- Skruer

Værktøj

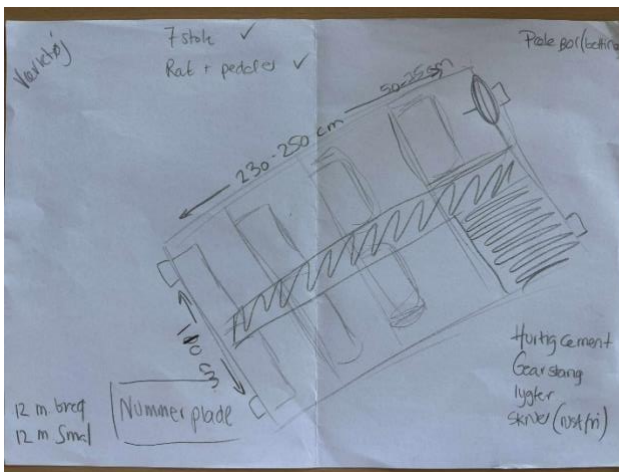
- Skrue/boremaskine + bor og bits
- Stor hammer
- File
- Fukssvans
- Stiksav
- Båndpudser
- Tang
- Målebånd
- Forlængerledninger
- Sandpapir og klods
- Blyant

Undersøg om institutionen har pensler og forklæder til maleprocessen. Undersøg om der er børnesave.

Alle materialer som ikke bliver brugt leveres tilbage til Forsyningen, så andre kan få glæde af dem.

På Pinterest kan man finde en del DIY's køretøjer til inspiration

<https://dk.pinterest.com/pin/16325617394247197/>

Erfaringer med aktiviteten

Børnegruppen var fra første dag med i processen omkring tilblivelse af bussen. De var fra start begejstrede for ideen, om at få en bus, som man kunne lege i og med. Der var nogle som var rigtigt engagerede i selve byggeprocessen og andre som så frem til at male bussen. Alle i gruppen var med på deres egne præmisser i projektet, nogle som perifært legitimt deltagende. De glædede sig alle til at få bussen færdig, så de kunne lege. Vi havde gode snakke med børnene, om deres tidligere erfaringer med at bygge/skrue og oplevede enkelte børn, som virkelig voksede med ansvaret for at fx save.

Vores frie kreative proces var med stor succes, og børnene var meget begejstret for denne del af projektet. Børnene havde frie tøjler ift. at lege og udforske vores materialer (**Ikke værktøj**) samt til at bidrage når de havde lyst.

Gode råd til andre, der vil lave aktiviteten

Mulighed 1:

Meget voksenstyrret proces, og med et defineret resultat

Børneinddragelse i bestemmelsesfasen er begrænset, da man som pædagog allerede på forhånd har bestemt hvad der skal bygges. Børnene er medhjælpere på et pædagoginitieret projekt. Der er med lidt demokratisk medbestemmelse for børnene, da både placering, materialer og resultat er bestemt på forhånd. Muligheden giver derimod børnene forudsigelighed, da resultatet er defineret.

Mulighed 2:

Denne mulighed har samme udgangspunkt som mulighed nr. 1, hvor resultatet er defineret inden igangsættelsen af projektet, men her vil børnene være inddraget i medbestemmelsen omkring hvilket resultat vi vil nå.

Det kræver mere tid, men samtidig giver det børnene lov til at bestemme hvilket køretøj der skal bygges og hvor det skal stå.

Denne mulighed vil give børnene større demokratisk medbestemmelse, og dermed

gøre at køretøjet blev til de ønskede fra start til slut.

Mulighed 3:

Denne mulighed vil give børnene helt frie tøjler. Vi ville samle alle materialerne til børnene, og herefter ville der være med fri demokratisk "leg" med disse ting. Denne mulighed vil kræve meget tålmodighed. Der ville ikke som sådan være et defineret resultat, og heller ikke en tidsramme. Denne mulighed vil være fyldt med meget demokratiske medbestemmelse, da børnene ville have helt frie tøjler til hvad der skal ske. Med denne mulighed vil man kunne lade sig inspirere af Mathias Poulsen, som har lavet en P.h.D afhandling om skrammellegepladser. Se kildeliste.

Andre ideer til at videreudvikle projektet:

- Vejskilte til legepladsen

- Kurv med samtaleemner/legegadgets, som passede til emnet bus. O Fx en gul vest, busbilletter, bøder, osv.
- Busstoppested
- Lad fantasien løbe løbsk

Kildeliste

- https://issuu.com/paedagogiskextrakt/docs/10493_p_dagogisk_extrakt_nr_19_2021_ps_1_1-21_web/s/14326959
- <https://dk.pinterest.com/pin/16325617394247197/>
https://silkeborg.dk/p/Silkeborgdk/Erhverv/Udbud/Designmanual%20for%20byggeri%20EJD/Legeplads-baalhytter-multibaner-04112022.pdf?fbclid=IwY2xjawK1DBRleHRuA2FlbQIxMABicmlkETB4YjRQYlA3S3ZSNXVldDdQAR6Ea482hgKVKZqkNWpKbR4VgTcbm7pyR_6-SpyLyqwBkLIYFM8EJLIMeQ4s1Q_aem_X8u0eBhASPWWw6Z7bsZvVA

5 - Insektbørnehaven - en bæredygtig rejse med insekter og børn

Af Cecilia Donna Mainz, Julie Jasmin Draxbek, Lene Løgsted Rohde og Maria Bladt Stejnicher Rasmussen

Beskrivelse af aktiviteten

Vi vil gerne skabe en meningsfuld og lærerig aktivitet, hvor vi kan gøre børn mere nysgerrige og opmærksomme på, hvad det vil sige at passe på naturen og insekterne der lever i den. Her vil vi snakke med børnene og gøre dem bevidste om, at insekterne faktisk har en betydning for naturens planter, og at små handlinger også har en stor betydning. Vi vil sammen med børnene og pædagogerne bygge en "insektbørnehave" – et levested for insekter, som også kan fungere som et pædagogisk redskab til at arbejde med bæredygtighed, biodiversitet og samskabelse.

Vi ønsker at inddrage børnene aktivt i arbejdet med bæredygtighed og give dem viden og erfaringer med naturen og dens betydning for smådyr. Det er en aktivitet der skal lære børnene at passe på naturen og insekterne – en lille ting, kan gøre en stor forskel. Aktiviteten skal styrke både børnenes medindflydelse, fællesskab og forståelse for naturen.

Vi vil forsøge at oplyse børnene om bæredygtighed, og hvorfor det er vigtigt at vi passer på insekterne, ved at bygge en insektbørnehave med børnene. Det skal gøres på en bæredygtig måde, hvor alle materialer vi anvender, skal være genbrugsmaterialer eller doneret.

Helt overordnet vil vi inspirere børnene til at få empati med andre levende skabninger på jorden, og respekt for andre levende væsener, der ikke er som dem selv.

Vi vil i starten sætte fokus på relations dannelsen og herigennem introducere emnet med en snak om insekter og deres rolle i naturen. Børnene skal være med til at samle naturmaterialer og genbrugsmaterialer, som vi skal bruge til at bygge insektbørnehaven.

Vi vil igennem aktiviteten tage udgangspunkt i børnenes medbestemmelse og sørge for at de er med i både planlægning, bygning og opfølgning.

Selve processen fra start til slut:

For os var det vigtigt at projektet var 100% bæredygtigt, og at det blev lavet ud fra børnenes perspektiver og uden at købe nyt.

Hvordan lykkedes vi så med det uden at bruge nogle penge?

De nedenstående trin påbegyndes 2-3 uger før projektstart, for at have tid og ressourcer til at gå i gang. Opstartsfasen er altid den der kræver lidt mere, for når alt er i hus, er det nemt at udføre opgaven. Et godt forarbejde sikrer succes!

Trin 1:

Start med at snakke med børnene for at finde ud af hvad de er optaget af, og ud fra det de siger og det I observerer, tager produktet eller projektet sin form.

Det kan evt. gøres på en gåtur eller i en samling på stuen, hvor de kommer med alle deres idéer - kun fantasien sætter grænser. Når børnene er "skabere", gør det at de vokser med opgaven, tager ejerskab over det, de skaber og er mere engageret i projektet fordi de bliver hørt og derigennem får medbestemmelse. Følg børnenes spor - lytte til hvad de har at sige - og gør så noget med det.

De lærer om demokrati og om at idéudvikle, hvor deres stemmer bliver hørt. De får en følelse af at de også kan gøre en forskel, nok er den lille, men de er en del af noget større - vores alles fælles fremtid.

Eksempler på citater vi fik fra børnene og de voksne:

"Jeg vil gerne lave kjoler til insekterne"

"Og så skal vi tegne dem"

"Man får helt lyst til selv at bo der"

"Den der skal hedde Bøffemand"

Trin 2:

Lav derefter en procesplan (se bilag 'Bilag - Arbejdsproces') for at skabe overblik over projektforsløbet. En god og detaljeret procesplan gør, at man kan følge med i projektet hele vejen.

Hvor langt er vi, og hvad er næste skridt. Den fungerer også som en kontrakt mellem voksne, børn og eventuelle samarbejdspartnere, og gør at man holder hinanden oppe på hvad, der skal ske hvor og hvornår i forløbet.

I procesplanen skal det fremgå hvor mange dage der skal tages i brug, og hvad de dage skal indeholde. Skal der fx skrives ud til forældre, undersøges og kontaktes eventuelle samarbejdspartnere, som alle kan hjælpe til med at samle materialer ind. Og vigtigst af alt, hvornår der skal arbejdes på selve projektet, når der er indsamlet materialer.

Trin 3:

Tegn en skitse over projektet ud fra børnenes idéer, for at visualisere hvordan det skal se ud (se skitse over idéudvikling). Det gør projektet mere levende og håndterbart for alle parter, og de voksne kan nemt se hvilke materialer der skal bruges. Nogen af materialerne har man måske allerede i huset, mens andre skal skaffes via samarbejdspartnere. For at møde børnene i deres ønsker og idéer til projektet, kan der hentes inspiration på fx Pinterest, Google m.m. hvor man kan søge på følgende:

- Bæredygtighed i børnehøjde

- Insekthoteller
- Hvilke dyr bor i naturen
- De grønne spirer
- Natur projekter

Trin 4:

Her laves der en materialeliste for at se hvad I selv kan skaffe, og hvad I har brug for at indhente andre steder.

Vær ikke bange for at række ud, og vær ikke bange for at få et NEJ, for det vil ske. Men holder I fast i at det skal være 100% bæredygtigt, så tænk ud af boksen. Det er der mulighederne opstår, og I får øjnene op for hvor I kan hente hjælp. Der er altid en som kender en, som kender en osv.

Der laves også en liste over mulige samarbejdspartnere, som skal eller kan kontaktes.

Eksempler:

- Forældre og personalegruppen
- Silkeborg forsyning
- Nærområdet
- Foreninger
- Supermarkeder
- Planteskoler
- SoMe (grupper på FB som fx Silkeborg hjælper hinanden)
- Genbrugsbutikker

Sæt gerne lidt tid af til at få ringet eller skrevet rundt, så I ikke kører forgæves. Fortæl om projektets omfang, hvor I kommer fra og hvilke materialer I søger. Tag evt. nogle børn med i arbejdet.

Trin 5:

Når alt er indsamlet, er det bare at springe ud i det. Børnene har skabt idéen og nu skal den føres ud i virkeligheden med jeres guidning. Der skal:

- Graves
- Planter
- Samles
- Dekoreres

Materialeliste

For at kunne starte projektet, er det vigtigt at have skaffet nedenstående inden, da det er "fundamentet" for insektbørnehaven.

- Pallerammer – eller lignende afgrænsning.
- Jord til pallerammerne -næringsrig jord, hvor planter og blomster trives.
- Materialer, som I selv og børnene ønsker at bruge.

Eksempler på hvad vi brugte:

- Planter/krydderurter/blomster - undersøg hvilke der er attraktive for insekterne.
- Underskåle - vand til insekterne (husk at lægge små sten i, så insekterne ikke drukner).
- Pynt til insektbørnehaven - vi brugte grene, kogler, malede sten, lerkrukker osv. (børnene har selv samlet naturmaterialer ind på gåtur i skoven).
- Kartofler udhules og lægges ud forskellige steder i naturen, evt. på legepladsen eller i nærtliggende skovområde, så de senere kan indsamles for at kigge hvilke insekter der er i dem.
- Insekthoteller – vi lavede insekthoteller af hyldegrene, som vi klippede til i passende længde og bandt sammen i bundter. Hyldegrene er særligt velegnede, da de er hule.

Erfaringer med aktiviteten

Vi havde god erfaring med at dele børnene op i mindre grupper, for at skabe rum og mulighed for at alle kunne deltage. Her benyttede vi skiftene i de forskellige aktiviteter som en pædagogisk bagdør.

Ved at følge børnenes spor fandt vi ud af, at børnene er mere deltagende i aktiviteten, og at der kommer noget rigtig godt ud af det. Når vi følger deres spor, inviterer børnene os med ind i deres univers, og de tager ejerskab over det de laver og vi kan mærke en stolthed i dem. Når man vil følge børnenes spor, er man nødt til at starte med at lytte til dem.

Hvis vi havde mere tid, ville vi:

Have undersøgt hvilke specifikke planter/blomster som tiltrækker insekter, så det primært havde været dem vi havde søgt efter. (hjemmeboende planter)

I arbejdet med insektbørnehaven kunne det yderligere give mening at tage udgangspunkt i de seks læreplanstemaer. På den måde kan man gøre aktiviteten alsidig, samskabende og pædagogisk målrettet. Ved at inddrage læreplanstemaerne bliver aktiviteten ikke kun en praktisk aktivitet, men en pædagogisk proces, hvor børns udvikling, deltagelse og dannelse understøttes bredt.

Efter afslutningen af vores projekt i Funder Allé Børnehus, er vi blevet opmærksomme på forskningsprojektet "Verdensomsorg" som er udarbejdet af DPU - Aarhus Universitet. Her tages der udgangspunkt i bæredygtighed - men sat i perspektiv som "Verdensomsorg".

"Verdensomsorg er vores forbundethed med hinanden og naturen og vores mulighed for at være omsorgsfulde overfor hinanden, os selv, vores fællesskab og andre levende væsner og deres levesteder. Det er på basis af verdensomsorg, at vi skal lære om naturen og vores egen plads i den. Verdensomsorg handler om at passe på det hele med håb og handlekraft – det er bæredygtighed i børnehøjde." (Verdensomsorg, projekter.au.dk) Her kan vi drage paralleller til vores projekt med "Insektbørnehaven", som fremmer verdensomsorgen.

Gode råd til andre, der vil lave aktiviteten

Start gerne 2-3 uger inden projektstart – forbered jer godt

Start med at spørge forældre om bidrag til projektet i form af materialer, planter ol.

Involver børnene fra start – lad dem komme med idéer og være med til at planlægge.

Brug genbrugsmaterialer og gå på opdagelse i naturen sammen.

Tal med børnene om de insekter, I håber at tiltrække – og følg op på, hvad de ser og oplever bagefter.

Husk! – det er en proces, ikke bare et produkt.

Kildeliste

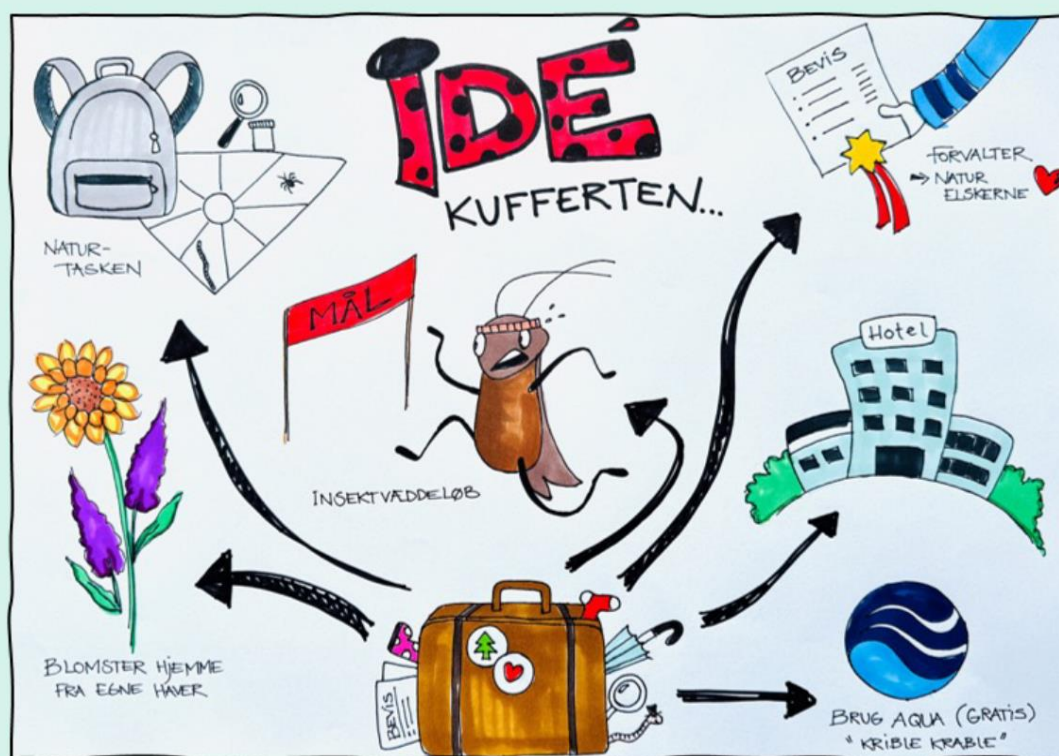
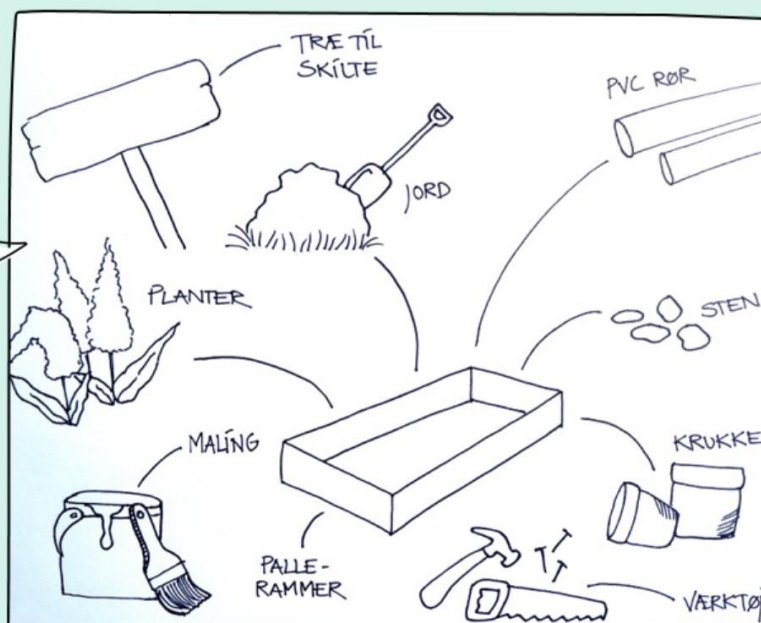
- De 17 verdensmål: <https://www.verdensmaalene.dk/maal/17>
- Pinterest: <https://dk.pinterest.com/>
- <https://groennespirer.dk/inspiration/tema-baeredygtighed-boernehoejde>
- Projekt om verdensomsorg:
https://projekter.au.dk/fileadmin/projekter/Verdensomsorg/Verdensomsorg_FLYER.pdf
- De seks læreplanstemaer: <https://emu.dk/dagtilbud>

Bilag 1 – Idéudvikling og idékuffert

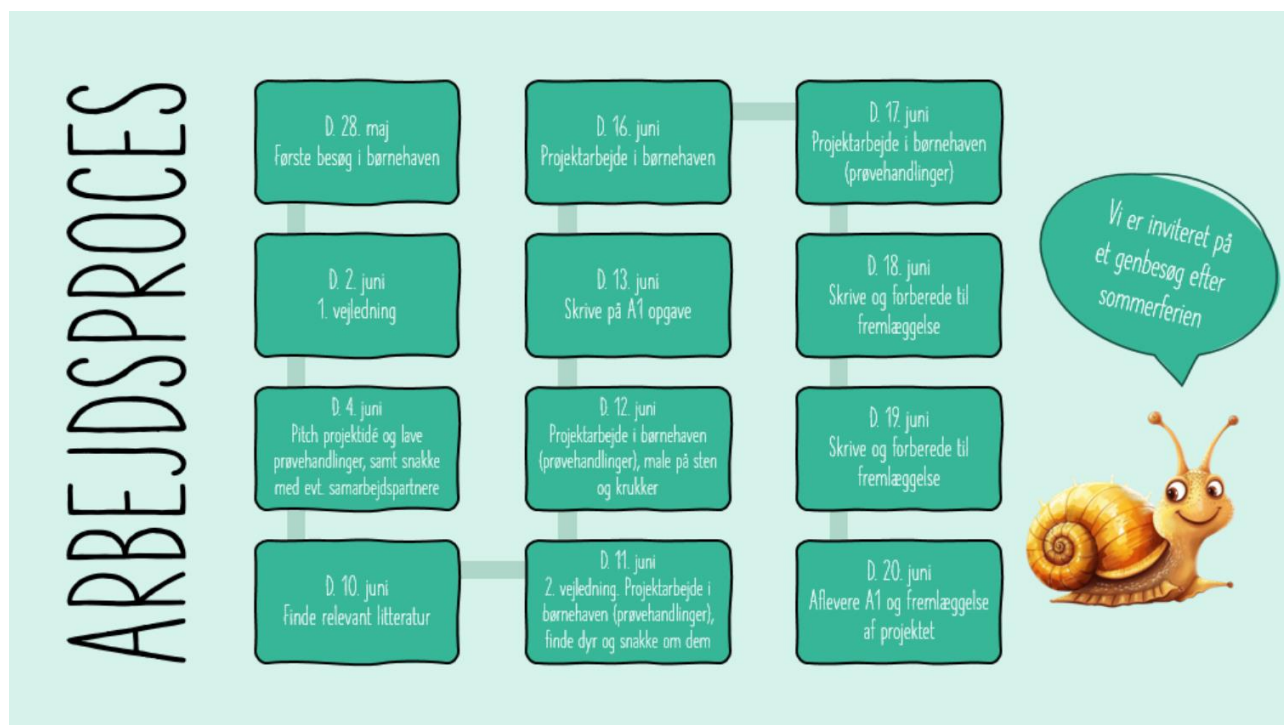
IDÉ UDVIKLING

INSEKTØRNEHAVE

- HVOR SKAL DEN PLACERES?
- HVAD SKAL DER I DEN?
- MULIGE SAMARBEJDSPARTNERE?
- FOKUS PÅ BÆREDYGTIGHED – NUL UDGIFTER!
- FØLGE BØRNEGENES SPOR

Bilag 2 - Arbejdsproces

6 - Genanvendelsesværksted – Skab, reparér og leg med genbrug

Af Lone Kjærgaard Jensen, Leonora Lund Jensen, Jeppe Vendelbo Kirkegaard, Nadia Lund Jørgensen og Camilla Louise Ørum Schou

Beskrivelse af aktiviteten

Formålet med projektet er at fremme børns miljøbevidsthed, kreativitet og fællesskabsfølelse ved at etablere et udeværksted, hvor genbrug og naturmaterialer anvendes til at skabe, reparere og eksperimentere, herved kan vi gøre op med brug-og-smid-ud kulturen. Projektet understøtter samtidig børnenes deltagelsesmuligheder, medindflydelse og kreativitet i dagtilbuddet.

Børnene skal lære om bæredygtighed gennem konkret erfaring, og i værkstedet vil de få "hands on" erfaring med genbrug og materialers værdi.

For at give børnene et medejerskab etabler vi et værksted i samskabelse med dem. Dette gør vi ved at finde genbrugsmaterialer til at bygge bordet af.

I vores projekt fandt vi en dør, en træplade og fire bordben, som vi satte sammen til en arbejdsbænk sammen med børnene (bilag 1). Børnene var med til at samle, male og bestemme navnet på værkstedet. (bilag 2)

Værkstedet har to funktioner, den ene er voksenstyret, hvor børnene får lov til at arbejde med værktøj, her får de lov til at give legetøj og andre genbrugsmaterialer nyt liv. Herved styrker vi børnenes kreative tænkning, samarbejdsevne samt deres grov- og finmotorik. I denne del af værkstedet kan de save i træ, som de kan bygge til figurer, ved at hammer, skrue, binde eller lime ting på, og herved skabe noget nyt legetøj og kunstværker. Hvis der kun er en voksen tilgængelig, kan man vælge at kun åbne op for at save eller at skabe.

Den anden del, er at der ligger en masse materialer tilgængeligt, som de kan skabe og lege med uden en voksen, dette kan for eksempel være tagrender til vandbane, kugle bane, bil bane osv. Gryder og pander og andet genbrugs materiale, som kan bruges til fantasileg, musikinstrumenter osv. Brædder og andet træ som kan bruges til at bygge huler, motorikbane osv.

Disse materialer havde vi lavet tre spande til, en til træ og naturmaterialer, en til plast og en til metal. På den måde kan man også snakke om affaldssortering.

Dette taler også meget godt ind i det som Mathias Poulsen finder i hans forskning i Skrammellegepladser. Han ser nemlig at børn gerne vil skabe sammen, og at så længe der er en der er engageret i at skabe, vil der være en tilstrømning af med-skabere, som vil komme og gå som de vil. I hans forskning finder han også at børn har en mere åben tilgang til en aktivitet, da de spørger indtil hvad kan vi her, hvor man som voksen, har en tendens til at spørger havde skal vi her. Vi har et håb om at vores værksted, kan være med til at bevare tankegangen med hvad kan vi her, fremfor hvad skal vi her. Det går godt hånd i hånd med at

styrke børnenes selvtillid, da der ikke er en forkert løsning i aktiviteten, at alle ideer er gode ideer, herved kan vi styrke børnenes innovative evner (Poulsen, 2021a), (Poulsen, 2021b).

Ideen er også at børnehaven på sigt skal være selvforsynende på deres genbrugsmaterialer. Så både børn, forældre og personale begynder at tænke mere bæredygtigt, så når de står med noget der er ødelagt eller et stykke restprodukt som f.eks. skruelåg, nøgler, træ eller andet fra byggeprojekter, som de kan tage med i børnehaven, hvor børnene kan bruge det til enten at bygge og være kreativ med, eller til den frie leg.

Hos Stidalsvej lavede de et sted hvor forældrene kunne komme og aflevere det.

Værkstedet kan nemt inddrages i de forskellige læreplanstemaer.

1. *Alsidig personlig udvikling*

Børnene får mulighed for at være nysgerrige, kreative og problemløsende. De oplever i skabelsesprocessen om det er i den frie leg på legepladsen eller byggeprocessen i værkstedet, at de kan mestre opgaver og bidrage med idéer, hvilket styrker deres tro på egne evner og giver succesoplevelser.

2. *Social udvikling*

Børnene samarbejder og hjælper hinanden. De lærer at lytte og vente på tur. Værkstedet og den frie leg kan være med til at skabe inkluderende fællesskaber, de får øjnene op for hinandens styrker, men vi kan også bidrage med at få de andres øjne op for de andre børns styrker og hjælpe med at give dem et godt narrativ.

3. *Kommunikation og sprog*

Børnene øver kommunikation, når de skal samarbejde. Da de skal tale sammen med, men også afstemme sig med de andre, i et demokratisk rum. De lærer nye ord og der opstår spændende samtaler når vi skaber sammen, både mellem barn-barn og barn-voksen. Vi ser at børnene får lov til at være dem der har erfaring og at de gerne vil videns dele det de lærer under samtalen med den voksne. Værkstedet kan også bruges til dialogisk læsning, f.eks. med Jørgen pingvin, kan man tage hans byggeprojekter ud af bogen.

4. *Krop, sanser og bevægelse*

Børnene bruger deres hænder og krop, når der skal bygges eller slæbes rundt på materialer. De får erfaringer med vægt og tekstur når der arbejdes med de forskellige materialer. Derved bliver de udfordret på både grov- og finmotorik. De lærer om risikovurdering, da de arbejder med værktøj og større materialer. De får øvelse i at være opmærksom på omgivelserne, og kroppens placering.

5. *Natur, udeliv og science*

De undersøger og eksperimenter. De arbejder med forskellige materialer og lærer om f.eks. bæredygtighed. Værkstedet er med til at styrke børnenes nysgerrighed, kreativitet og innovation.

6. Kultur, æstetik og fællesskab.

De skaber noget unikt, bruger deres kreativitet og deler det med andre. Værkstedet kan bruges som et samlingspunkt for et projekt og bruges til at skabe det der skal bygges til et tema eller projekt.

Fokus i værkstedet er genbrugsmaterialerne og processen og barnets egen mening, det handler ikke så meget om et pænt resultat. Der er ikke noget rigtig eller forkert.

Materialeliste

I vores version har vi valgt at bygge vores eget værksted af genbrugsmaterialer. Men i princippet kræver projektet blot en overflade hvorpå der kan bygges, saves, hamres og limes, alt efter hvilke ønsker institutionen har. Til vores udgave har vi brugt save, hamre, træ lim, søm og skruer. Hos Silkeborg Forsyning samlede vi en masse forskellige ting som træbjælker, tagrender, diverse plastiklegetøj, gryder, og kasser til opbevaring af de forskellige genstande.

En idé til videre brug er en kasse til donationer fra forældre, hvor der opfordres til at donere ødelagt legetøj, træ eller plastik fra renoveringsprojekter, eller hvad end de har mulighed for at give videre. Der kan i forbindelse med donationskassen også opfordres til at der doneres alt der kan undværes, om det er tøj, bestik, eller noget helt tredje.

Vi ved at ting er kodet til at have en bestemt funktion, men vi håber at vores værksted er med til at vise at ting og materialer kan omkodes til at være noget andet, f.eks. at en gummistøvle kan blive til en kæphest, en urtepotte eller evt. en spand, så det kun er fantasien der sætter grænse for hvad der kan skabes.

Vi har ladet os inspirere af de gamle skrammellegepladser der opstod i 1943. <https://rk-bygbroparken.aula.dk/vores-bygger/byggerens-historie>. skrammellegepladserne opstod da børn fra byen havde brug for et uderum hvor de kunne udfolde sig kreativt, lege og lære.

Også børnebogsserien om "Jørgen Pingvin" har inspireret os. Jørgen pingvin synes det er svært at sidde stille, hans yndlingsfag er håndværk og design. Han har tit nogle vilde byggeprojekter og nogle gange kommer han galt afsted.

<https://litteratursiden.dk/anmeldelser/joergen-pingvin-saver-i-noget-der-ikke-er-hans>

Anne Bille fra Silkeborg Forsynings Læringsunivers inspirerede os på kick-off dagen til at kigge på ting og se muligheder. At ting kan bruges til andet end det det er tiltænkt.

Erfaringer med aktiviteten

Inden aktiviteten, talte vi med børnene, om de havde prøve at skabe og bruge værktøj. Det vi kunne høre rundt omkring var, at værktøj kun var noget voksne måtte bruge, så børnene var meget begejstret for at selv få værktøjet i hånden. Vi så også at børnene stolt viste og fortalte deres forældre det de havde bygget når de blev hentet.

Aktiviteten blev modtaget med stor interesse hos en stor del af børnegruppen. Børnene havde mange erfaringer omkring værktøj, genbrug, og konstruktion, som de med glæde delte ud af.

Under bygningen og implementeringen af værkstedet var der stort engagement fra børnenes side, og det at de havde indflydelse på udseendet og navnet, gav dem en ejerskabsfølelse.

Vi oplevede børn der var glade og stolte over hvad de havde skabt, og børn der var glade og stolte over hvad andre havde skabt

Vi så, hvordan der blev skabt fællesskaber på kryds og tværs af børnene. Vi så et eksempel med en dreng som legede kugle bane med tagrender, han var for nylig startet i børnehave og tullede egentlig mest rundt for ham selv. Han brugte alt den tid vi var der på at lege med banen. Han kom til at indgå i fællesskabet, på den måde at der var mange børn der kom forbi og deltog, han delte sine bolde når nogen gerne ville prøve, og på et tidspunkt da banen vælter, hjælper de hinanden med at samle den igen.

Vi så også at børnene begyndte at få et nyt sprog omkring bæredygtighed. På et tidspunkt bliver et barn spurgt om han ved hvor tingene kommer fra, det kan han ikke svare på, men hans kammerat ved siden af hjælper ham lige og fortæller at "det kommer fra genbrugsstationen" og så havde de en snak om det.

Også 2 piger kommer gående og den ene siger "jeg henter lige nogle materialer" hun bliver spurgt til hvad hun skal bruge det til og hun svarer "vi ved ikke hvad vi skal bygge i detaljer".

Samlet vurdering af aktiviteten, med vægt på modtagelse og deltagelse

Hvis vi skulle gøre noget anderledes, ville vi gerne til en start have brugt lidt tid på at forberede børnene. F.eks. Have læst "Jørgen Pingvin" da Jørgen Pingvin bygger mange ting af forskellige materialer, dette kunne måske give børnene inspiration, samt åbne op for en dialog om genbrugsmaterialer og hvordan det kan bruges til at skabe nye ting.

Da vi havde stor fokus på medejerskab, ville vi gerne have haft børnene mere med i processen, fx. Da vi skulle finde ud af hvad vi ville bygge værkstedsbordet af. Vi ved at jo større ejerskab børnene får jo mere vil de også få lyst til at være en del af det. Vi kunne have lavet idegenerering sammen med dem, samt have skaffet materialerne fra børnene selv, eller med hjælp fra deres forældre.

Hvis vi havde haft mere tid, ville vi også gerne have haft inddraget de lokale pensionister til en reparations cafe. Vi havde forestillet os at de kunne komme et par timer en eftermiddag en gang i måneden, og så kunne børnene evt. Tage ting med hjemme fra eller samle ting i børnehaven og reparere dem, eller de kunne bygge noget nyt sammen. Hvis man ikke har pensionister i nærheden, kan man også spørge bedsteforældrene.

Det er både socialt og kulturelt bæredygtigt at invitere pensionister ind i børnehaven. Ved at inddrage pensionister styrkes mødet mellem generationer, og der opstår meningsfulde fællesskaber, hvor både børn og ældre oplever at have værdi og høre til. Ensomhed kan forebygges hos pensionisterne samtidig med at børnene lærer at indgå i relationer med forskellige mennesker. Børnene vil også opleve at der er andre voksne der kan bidrage med viden og færdigheder. Der vil eventuelt også videreføres en kulturarv så som gamle lege eller håndværk.

En anden videre udvikling kunne være at tage børnene med på tur og samle naturmaterialer der bagefter kan bruges på legepladsen og i værkstedet.

I vores projekt har vi læst om Mathias Poulsen der snakker om skrammellegepladser og større projekter hvor man bygger på det samme uden et formål, det skaber inklusion og fællesskab og lærer børn om demokrati, derfor vil vi gerne have haft lavet et større byggeprojekt uden formål for at prøvet det af.

Gode råd til andre, der vil lave aktiviteten

Til andre der vil kaste sig over dette projekt, kan vi anbefale at have samtalen i fokus. Vi har erfaret at man kan få nogle virkelig spændende og lærerige snakke med børnene, mens man bygger og saver.

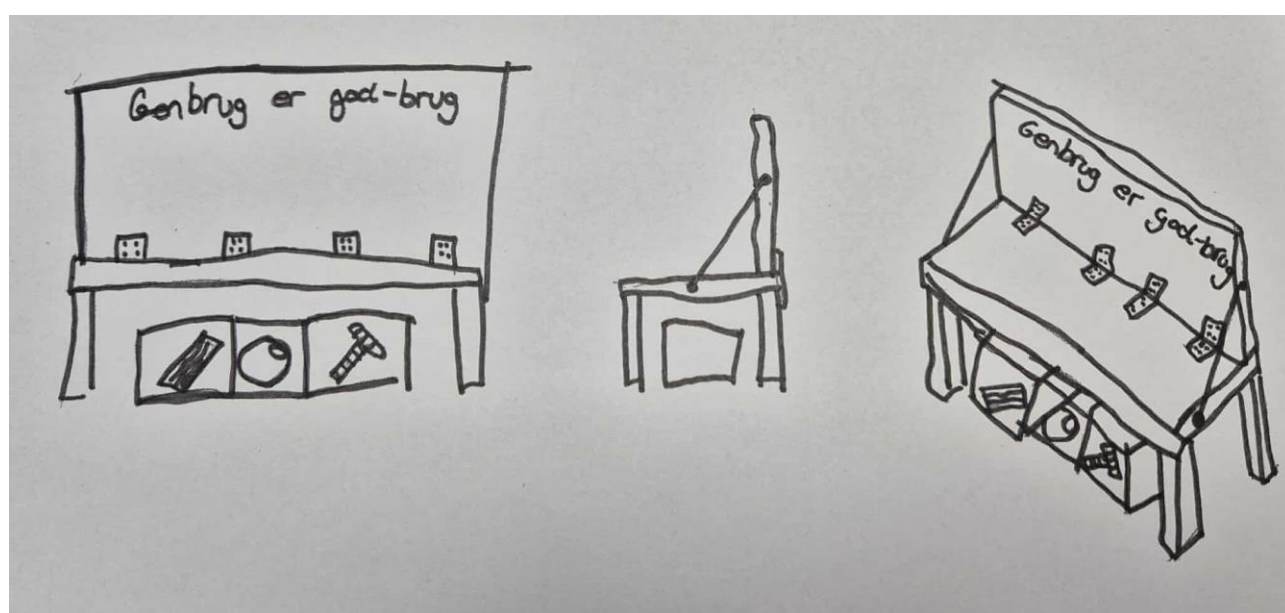
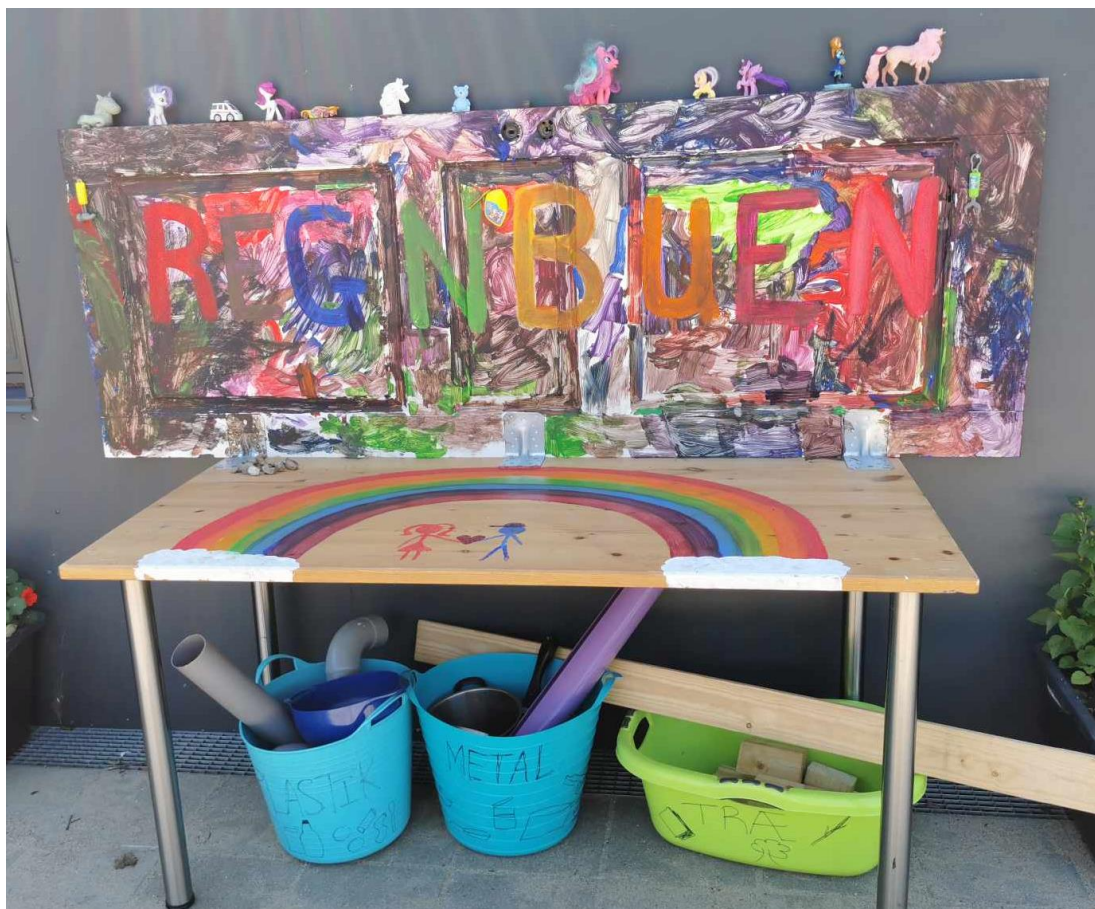
Vi skal snakke om bæredygtighed på et børne niveau, så vi ikke ender med at give dem klima angst. Vi skal ikke lægge et stort ansvar på de små skuldre men i stedet vise dem at de små ting også kan gøre en forskel. Vi skal gå foran og vise os som et godt forbillede. *"Man kan også sige det sådan, at lærere og pædagoger på alle områder og niveauer overalt i verden står med store og fantastiske udfordringer såvel som muligheder:"* Steen Hildebrandt

Kommer børnene med skæve og skøre ideer, er det en god idé at gribe de ideer, og at stille sig nysgerrig på børnenes input. Anerkende børnenes ønsker og behov, og ændre på aktiviteten, så de får følelsen af medbestemmelse og medejerskab. Træd tilbage i aktiviteten, og se hvilken retning børnene tager. Følg børns spor.

Kildeliste

- <https://litteratursiden.dk/anmeldelser/joergen-pingvin-saver-i-noget-der-ikke-er-hans>
- <https://rk-bygbroparken.aula.dk/vores-bygger/byggerens-historie>.
- Poulsen, M. (2021a). Den demokratiske Skrammellegeplads. *Pædagogisk ekstrakt nr. 19*, 19, 5–8.
- Poulsen, M. (2021b, april 7). Vil du lege med – i et forskningsprojekt om *Mathias Poulsen*. <https://www.mathiaspoulsen.com/invitation/>
- Svendsen, J. & Vestergaard, J. (2021). *Samskabelse – En vej til bæredygtighed i børnehøjde*. I Højholt & Ravn-Pedersen (red.), *Håbets og handlingens pædagogik*. Hans Reitzels Forlag.
- Behnke, M. C. (2021). *Medborgerskab og samskabelsesdidaktik*. I Thomsen & Behnke (red.), *Pædagogen som forandringsagent*. Hans Reitzel.
- Hildebrandt, S. (2021). *Verdensmålene i etisk og pædagogisk perspektiv*. I Højholt & Ravn-Pedersen (red.), *Håbets og handlingens pædagogik*. Hans Reitzels Forlag.

Bilag 1 – Fotos og arbejdsskitse

VIA University
College

Silkeborg
Kommune